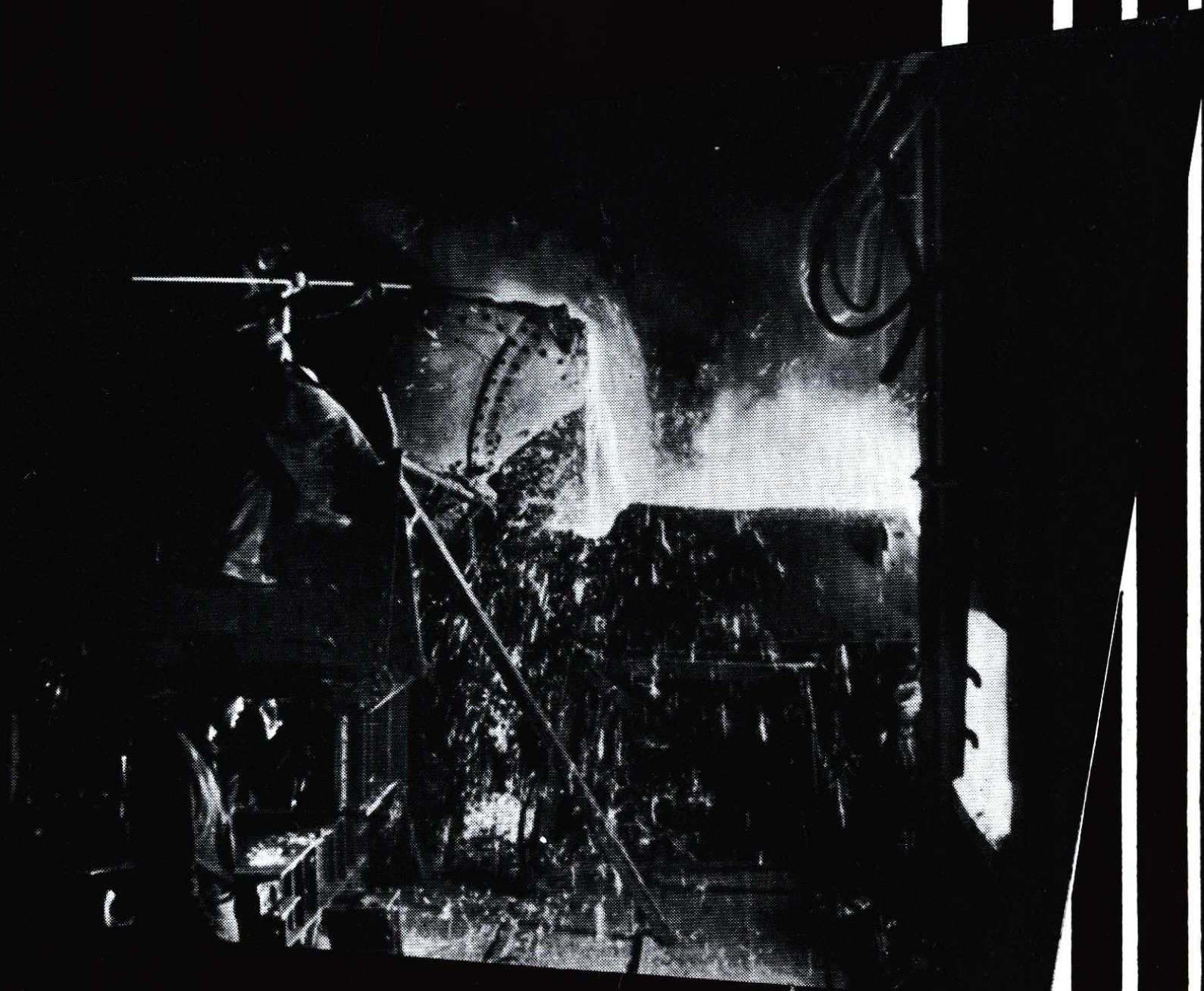
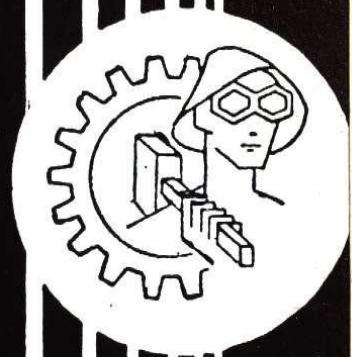

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE LETO 7

MAJ 1958

ŠT. 5

VSEBINA 5. ŠTEVILKE:

Tovariša Djura Salaja ni več med nami

Ing. Matevž Hafner naš novi direktor

O delu upravnega odbora v letu 1957 — Jože Ulčar

Tov. Milan Kristan na novem službenem mestu

Sprejet je občinski proračun in družbeni plan

Štafeta mladosti na poti skozi Jesenice

Sklepi 1. rednega zasedanja DS z dne 26. aprila 1958

Enotnost jugoslovanskih komunistov

Ob prazniku dela je bilo 23 železarjev odlikovanih

Tako žive in delajo naši žebjarji

Kje bomo preživeli letni dopust?

Festivalska misel oplaja našo mladino

Letni obračun dela DIT pri našem podjetju

Roparji

Kultura in prosveta

Sport

Vesti

Tovariša Djura Salaja ni več med nami

Skoraj neverjetna je žalostna novica o prerani smrti tov. Djura Salaja. Tako smo v zadnjih petih letih izgubili že tretjega revolucionarja in borca za delavske pravice.

Zivljenjska pot pokojnega tovariša Djura Salaja ni bila lahka. Več kakor 50 let se je boril za pravice delavskega razreda. Rojen je bil 10. aprila 1889 v Valpovu. Komaj 11 let mu je bilo, ko se je šel učiti krojaške obrti. Star 17 let je postal član sindikata krojaških delavcev v Zagrebu, hkrati pa se je vključil tudi v socialistično stranko takratne Avstrije. Razumljivo je, da Avstrijci niso prijazno gledali mladega Salaja, ki je bil navdušen za boj delavskega razreda. Od takrat pa do dneva njegove smrti je prebodel trnjevo in slavno pot, vedno in povsod pa se je boril za pravice zatiranih. V sindikatu krojaških delavcev je bil organiziran dobro leto dni, ko je nato odpotoval v tujino. Najprej je delal v vrstah socialdemokratske stranke v Boznu, v letu 1907 pa je odpotoval v Švico. Tam je bil sekretar sindikalne podružnice krojaških delavcev v Thunu in bil izvoljen tudi za delegata na kongresu tekstilnih in krojaških delavcev Švice v Lausani. Iz Švice ga vodi pot v Nemčijo, od tu pa se je leta 1909 vrnil spet nazaj v domovino. Po vrnitvi v domovino je bil najprej sekretar Zveze krojaških delavcev za Bosno in Hercegovino v Sarajevu, nato pa se je preselil v Slavonski Brod, kjer je dolga leta delal v sindikalnih in partijskih organizacijah. S svojim neumornim delom je tov. Salaj nadaljeval tudi med prvo svetovno vojno. Komaj so utihnili topovi na frontah prve svetovne vojne in se je končalo prilivanje krvi, že se je nadaljeval boj delavskega razreda. V aprilu 1919 je bil tako imenovani kongres združitve, na katerem je bila ustanovljena močna proletarska partija, ki je že v tistem času zbrala v svojih vrstah kakih 60.000 članov. Takoj po kongresu se je tov. Salaj vključil v Komunistično partijo, njen zvesti član pa je bil 39 let, to je do svoje prezgodnje smrti v maju 1958.

Pokojni tov. Salaj je bil na prvih volitvah po prvi svetovni vojni izvoljen za poslanca v Ustavodajno skupščino, izvoljen pa je bil na listi Komunistične partije v Požeški županiji.

Z objavo zakona o zaščiti države in „Obznane“ pa se je začela težka pot za takratne komuniste in med njimi tudi za tov. Djura Salaja. Kakor mnogi drugi tako je moral tudi on v zapore, vendar zaradi tega ni izgubil velike vere in zaupanja v zmago delavskega razreda. V letu 1926 je bil na III.

kongresu Komunistične partije Jugoslavije na Dunaju izvoljen za člana centralnega komiteja, dve leti pozneje pa je bil na IV. kongresu naše partije v Dresdenu prav tako izvoljen v najvišje partijsko vodstvo.

Leta 1930 odpotuje tov. Salaj v Sovjetsko zvezo, kjer se je udeležil tudi V. kongresa Kominterne, nato pa je ostal tam kot predstavnik Centralnega komiteja KPJ pri Kominterni. Tu je ostal do leta 1944, ko se je vrnil v domovino in kot eden najstarejših in uglednih voditeljev začel skupaj z ostalimi tovariši s pripravami za obnovo sindikalnega gibanja v naši državi. Medtem ko je še trajala borba naših narodov za dokončno osvoboditev, je bil tov. Salaj na prvi državni konferenci sindikatov v januarju 1945 izvoljen za predsednika Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije. Tov. Salaj je vodil naše sindikate polnih 13 let, sodeloval pa je tudi na V., VI. in VII. kongresu naše partije, ki so bili v zadnjih povojnih letih v Beogradu, Zagrebu, zadnji pa je bil pred kratkim v Ljubljani.

Po zadnjih volitvah v Zvezno ljudsko skupščino v mesecu marcu je bil izvoljen v Zvezni izvršni svet, prav tako pa je bil tudi član Izvršnega komiteja pri CK ZKJ.

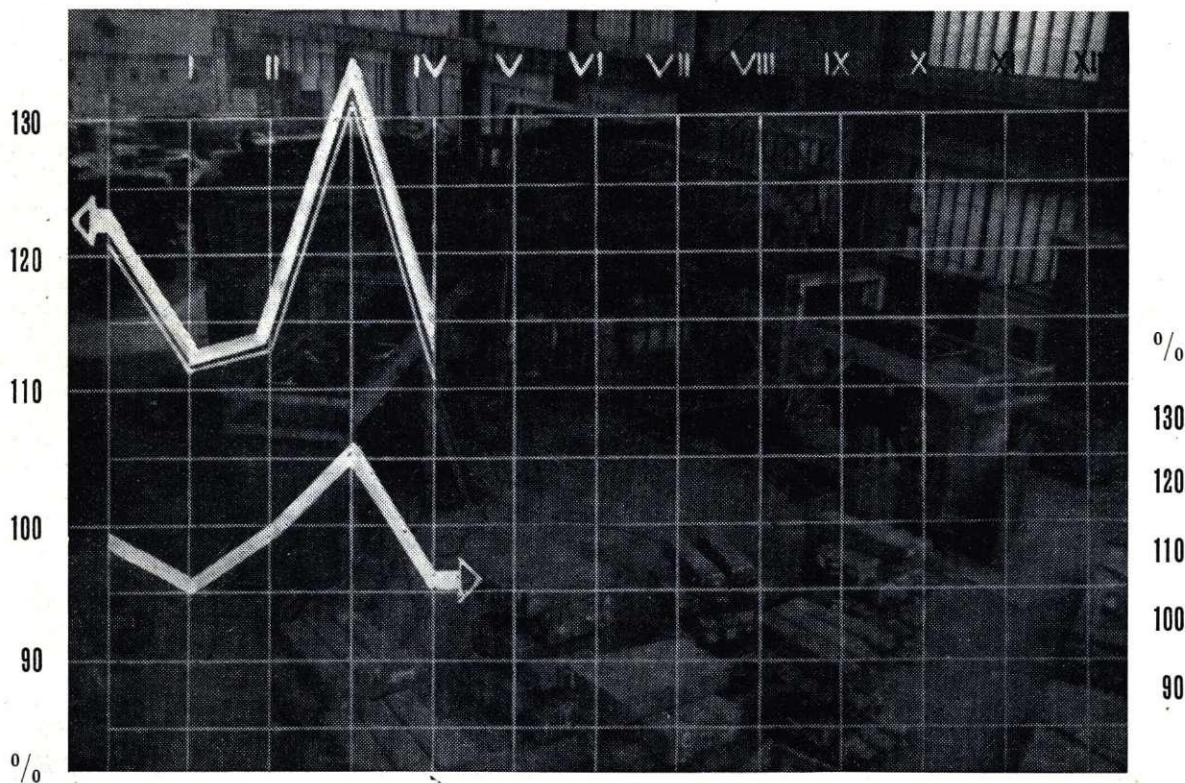
Za svoje vsestransko revolucionarno in požrtvovalno delo je tov. Salaj prejel vrsto visokih odlikovanj, med drugimi tudi Red junaka socialističnega dela, Red narodne osvoboditve, Red bratstva in enotnosti ter Red zaslug za narod I. stopnje.

Tov. Salaj je umrl 20. maja 1958 v Lovranu v počitniškem domu železničarjev. Že delj časa je bil bolan na srcu, umrl pa je zadet od srčne kapi. Njegove posmrtno ostanke so prepeljali iz Lovrana v Zagreb, kjer so jih v četrtek, dne 22. 5. 1958 položili v grobnico narodnih herojev na Mirogoju.

Jugoslovanski komunisti in delovni ljudje socialistične Jugoslavije bodo obranili pokojnega revolucionarja in neutrudljivega borca za delavske pravice tov. Djura Salaja v trajnem in nepozabnem spominu.

Slava njegovemu spominu!

Skupna proizvodnja v % v aprilu = 110.4 %

Blagovna proizvodnja v aprilu = 110.5 %

Foto
Torkar

Ing. Matevž Hafner

naš novi direktor

Jesenški železarji smo z veseljem pozdravili v svoji sredi novega direktorja, tov. ing. Matevža Hafnerja. Ob nastopu njegove nove službene dolžnosti smo se odločili, da napišemo o njegovem dosežanju delu in življenju nekaj besed tudi v našem listu in ga tako predstavimo slehernemu delavcu in uslužbencu v tovarni.

Rodil se je 20. 9. 1909 v Skofji Loki. Se razmehoma mlad je obiskoval Tehnično visoko šolo na Dunaju, kjer je tudi diplomiral leta 1933. Po vrnitvi z Dunaja v domovino je dobil zaposlitev pri Brodogradilišču v Splitu, nato pri Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani ter pri Jugoindusu, prav tako v Ljubljani. V letu 1939 je prišel v naše železarsko podjetje in delal na raznih vodilnih mestih, kjer se je podrobneje seznanil s problematiko naše tovarne in pridobil novih izkušenj in znanja. Kot izkušen strokovnjak, kakršnih je v naši državi zelo malo, je bil v letu 1948 v službi pri Generalni direkciji črne metalurgije v Beogradu, kjer je bil dobro leto dni. Pred devetimi leti so ing. Hafnerja v svoji sredi pozdravili delavci in uslužbenci železarne v Zenici. Danes menda ni delavca v zeniški železarni, ki ne bi poznal ing. Hafnerja, kateri ima veliko zaslug, da je Železarna Zenica pridobila na svoji veljavi, da se je povečalo število novih objektov in da se je tudi povečala proizvodnja železa in jekla.

Ing. Hafner je znan širom naše domovine kot „graditelj Zenice“. In res je tako. V zadnji številki tovarniškega časopisa, ki ga izdaja Železarna v Zenici, je zapisano tudi tole:

Tam kjer so bili pred nekaj leti v okolici Zenice še zeleni travniki in pašniki, je pod vodstvom ing. Hafnerja zrasla velika koksarna, visoke peči, valjarne in kovačnica in številni drugi objekti. Vsi ti objekti, v katerih danes zeniški železarji proizvajajo železo, jeklo in koks, bodo ostali trajen spomin na človeka, ki je v najtežjih dneh izgradnje socializma častno in zavestno izpolnil dano mu nalogo. Zeniški železarji, ki so v svojem listu med drugim napisali tudi tebe nekaj vrstic, želijo ing. Hafnerju pri vodenju velikega železarskega kolektiva na Jesenicah veliko delovnih uspehov.

Zeljam njegovih dolgoletnih delovnih tovarišev iz Zenice pa se iz vsega srca pridružujemo tudi člani jeseniškega železarskega kolektiva. Prepričani smo, da uspehi ne bodo izostali. Pod strokovnim vodstvom našega novega direktorja in s pomočjo organov delavskega upravljanja bomo kos še tako težkim nalogam, dasiravno tebi ni malo.

S temi vrsticami smo bralcem predstavili novega direktorja naše železarne in mu še enkrat želimo pri vodenju naše železarne prav toliko uspehov, kot jih je imel v velikem železarskem središču v Zenici.

© delu upravnega odbora v letu 1957

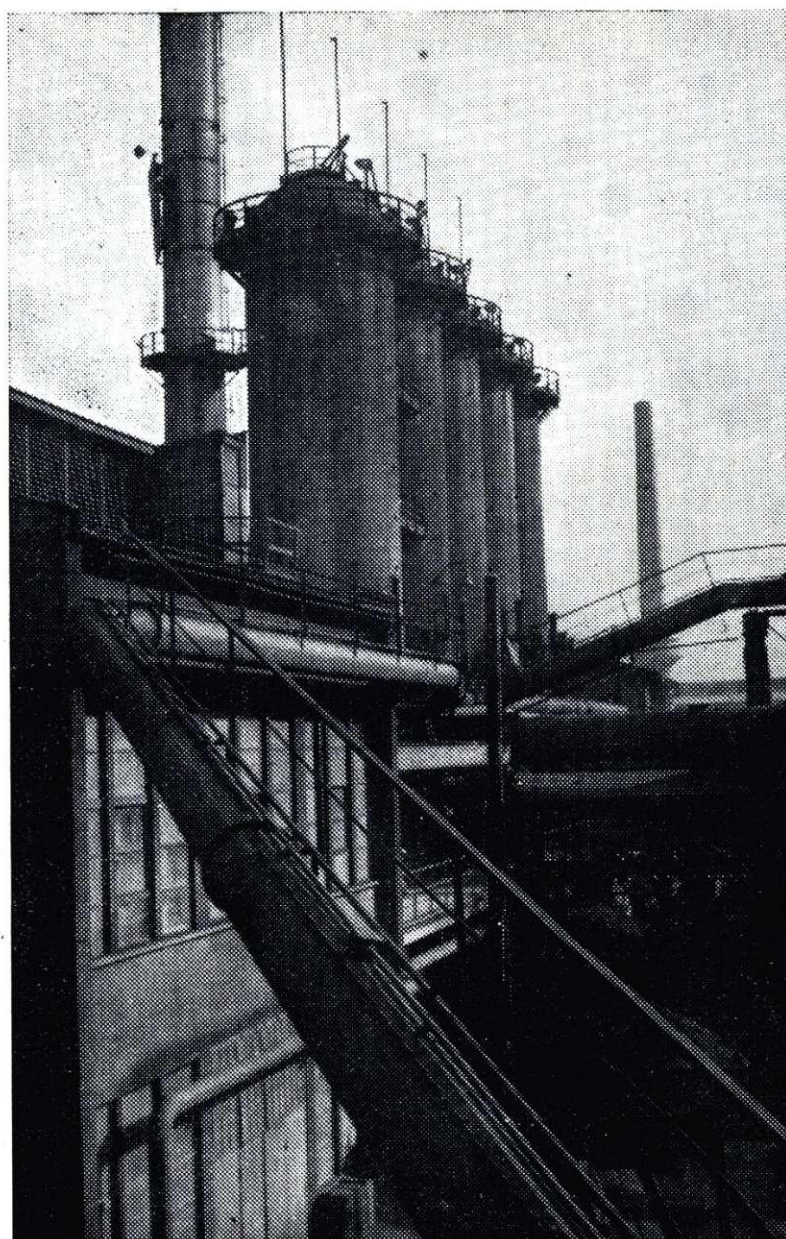
Najprej bi želel ugotoviti, da smo si pri svojem delu prizadevali, da bi storili vse vedno po svojih najboljših močeh, tako za naš kolektiv, komuno, kakor za celotno naše gospodarstvo. Mnenja sem, da delo organov upravljanja v lanskem letu ni bilo neplodno ter da se je močno afirmiralo med našim kolektivom in tudi izven njega. Za nas je bil v preteklem letu brez dvoma najvažnejši dogodek kongres delavskih svetov, ki je zasedal julija meseca v Beogradu. Ta kongres je analiziral dosedanje delo organov upravljanja na vseh področjih in z zadovoljstvom ugotovil, da so organi delavskega upravljanja bistveno doprinali k reševanju težkih gospodarskih problemov in imeli odločilen vpliv pri dviganju proizvodnje oz. našega gospodarstva kot celote.

Upam si trditi, da je bilo tako tudi pri nas. Vedno večja materialna sredstva, ki se sproščajo in so na razpolago delavskim svetom, so dokaz zaupanja naših najvišjih predstavniških teles po eni strani, po drugi strani pa postavljajo pred naše DS vedno bolj odgovorne naloge. Naša dolžnost je, da se v svojem delu pri tako težkih in kompliciranih nalogah čimbolj poizkušamo poglobiti v našo gospodarsko problematiko in s svojim delom upravičiti to zaupanje. Dovolite mi, da navedem nekatere najvažnejše podatke, ki bodo osvetlili delo in uspehe našega podjetja v preteklem letu.

Delavski svet lanskega sklica se je konstituiral na svoji prvi seji dne 9. 5. 1957. Za predsednika je bil izvoljen tov. Žbontar Peter. Na istem zasedanju je bil izvoljen Upravni odbor v naslednji sestavi: Arh Franc, Dolenc Anton, Dolenc Tomaž, Grobovšek ing. Drago, Malej Franc, Prešern ing. Alojz, Pogačar Karel, Triler Ciril, Ulčar Jože in Verdnik Janko.

Upravni odbor se je v času svojega mandata sestel na 29 rednih in 2 izrednih sejah. Na svojih sejah je UO obravnaval nešteto problemov, ki so izhajali iz dinamike same in iz življenja podjetja. Upravni odbor je svoje zaključke in predloge prenašal na Delavski svet direktno, ali pa preko komisij in tako posredno in neposredno sodeloval v sistemu upravljanja Železarne Jesenice. Jasno je, da so nastopale pri delu Upravnega odbora določene slabosti, ki jih moramo omeniti zaradi tega, da bi se jim v bodoče lahko izognili.

Osnovna slabost našega dela, pri tem mislim na vse organe upravljanja, je bila predvsem v tem, da nismo imeli utrjenega sistema dela in zaradi tega često ni bilo harmoničnega sodelovanja med organi delavskega upravljanja samimi, kakor tudi v odnosu do uprave podjetja. S tem hočem reči, da nimamo točno odrejenih odnosov med DS in UO, med UO in različnimi komisijami, med CDS, UO in med upravo podjetja in organom upravljanja samim. Nimamo poslovnik, ki bi nam odredil delo in točno razdeljeval kompetence organov upravljanja in organov vodenja. Naša pravila, ki jih imamo, so zastarela in niso več primerna za sedanje stanje podjetja. Zato menim, da bi bilo nujno potrebno, da novi DS že pri prevzemanju dolžnosti posveti posebno skrb temu vprašanju, ker je dobra organizacija že sama po sebi jamstvo za dobro in uspešno delo. Dobra organizacija jasno in nedvoumno odreja vse naloge in postavlja posamezne organizacijske enote na določen položaj. Zaradi tega priporočam novemu DS, naj z vso resnostjo regulira te odnose in izdela nove poslovnike. Seveda to ni edini vzrok za morebitne nepravilnosti v poslovanju organov delavskega upravljanja. Tu bi morda lahko navedli tudi nepravilno oceno posameznih problemov, ki se je potem negativno odrazila v praksi sami. Vendar menim, da tega ni toliko, da bi mogli govoriti o slabem delu organov upravljanja in tako zabrisati uspehe, ki smo jih imeli pri reševanju raznih problemov v preteklem letu, kakor n. pr.:

Del naše tovarne Foto Smolej

pri reševanju tarifne politike,
pri akciji za znižanje DPP,
pri najetju posojila za investicije,
pri ustvarjanju sredstev za gradnje stanovanj,
pri mobilizaciji naših delovnih ljudi za čimboljše proizvodne rezultate itd.

Vsi navedeni problemi so bili v glavnem uspešno rešeni, pri reševanju pa smo vedno poskušali preko naših grupnih delavskih svetov dobiti mnenje o posameznem problemu od samega kolektiva. Takega načina dela organov upravljanja brez dvoma ne kaže zanemariti, temveč ga je treba še naprej razvijati in približati delavsko upravljanje do delovnega mesta samega, do neposrednega proizvajalca samega. S posebnim ponosom pa lahko povem, da je kolektiv našega podjetja v preteklem letu v 12 mesecih ustvaril 13-mesečno proizvodnjo, oziroma povečal bruto dohodek za 2.200.000.000 din. Menim, da so k temu uspehu prispevali levji delež prav organi našega delavskega upravljanja, ki so znali po eni strani upoštevati razpoloženje našega delovnega kolektiva, po drugi strani pa uresničevati principiarno politiko, ki jo je dirigiral CDS.

Dovolite mi, da vam v ilustracijo navedem nekatere podatke iz poslovanja našega podjetja v preteklem letu.

V preteklem letu smo izpolnili količinski plan proizvodnje s 106,7 %, plan prodaje pa s 107,2 %. To je brez dvoma izreden uspeh, na katerega so po našem mnenju vplivali naslednji faktorji:

1. večja storilnost delavcev v vseh obratih, ki je rezultat boljše tarifne politike;

2. stavljanje v pogon novih agregatov kot n. pr. pocinkovalnice pločevine, lužilnice v valjarnah, peči za patentirano žico itd.;

3. izboljšanje postopek dela na visokih pečeh, v jeklarni in valjarnah.

V našem podjetju v preteklem letu skoraj ni bilo obrata, ki bi ne izpolnil in tudi ne presegal plana.

Vsi ključni obrati so plan presegali takole:

visoke peči	105,43
jeklarna	103,42
elektropeči	111,62
težki profili	105,22
srednji in lahki profili	107,35
debela pločevina	105,55
srednja, tanka in fina pločevina	100,97
pocinkana pločevina	129,09
valjana žica in be- tonsko železo	102,9
cevi	110,37
žebliji, vzmeti, bodeča žica	106,08
elektrode	106,97
itd.	

Iz teh podatkov vidimo, da je v primerjavi s prejšnjimi leti proizvodnost v posameznih obratih močno narasla, kar je zasluga vsega našega delovnega kolektiva.

Ti rezultati so se seveda odrazili tudi po finančni strani in smo namesto planiranega dobička v višini 4.198.668.000 din dosegli dejanski dobiček v višini 5.492.857.000 din, ali za 1.294.189.000 din več.

Organom delavskega upravljanja je bilo z uredbami in predpisi določeno v njihove sklade v letu 1956 263.773.603 din (8,6 %), dočim so se ti skladi v letu 1957 pospeli na 964.947.115 dinarjev (17,6 %). Iz tega se vidi, da je bila v letu 1957 poudarjena velika važnost delavskega upravljanja, ker je družba sprostila sredstva v sklade podjetij in na upravljanje delavskih svetov za več kot dvakrat napram letu 1956.

Naše podjetje je tudi visoko rentabilno in ne bo odveč, če navedem v tem poročilu nekaj podatkov, ki bodo morda prispevali k popolnejši predstavi uspeha našega podjetja v preteklem letu. V letu 1956 je znašal narodni dohodek na vsakega zaposlenega v našem podjetju 1.260.100 din; narodni dohodek za leto 1957 na enega zaposlenega pa znaša 1.485.710 dinarjev. Torej velik porast narodnega dohodka v letu 1957. Če primerjamo razmerje doseženega dobička z vloženimi sredstvi t. j. s sedanjo vrednostjo osnovnih sredstev in povprečno korišćenimi obratnimi sredstvi, dobimo rezultat 22,5 %, kar nam pove, da je podjetje sposobno prej kot v 5 letih z ustvarjenim dobičkom pokriti vsa vložena sredstva. (Osnovna sredstva in obratna sredstva.) To je jasen dokaz, da smo visoko rentabilni in bi bilo samo želeli, da bi tudi v prihodnje dosegali take ali še boljše rezultate.

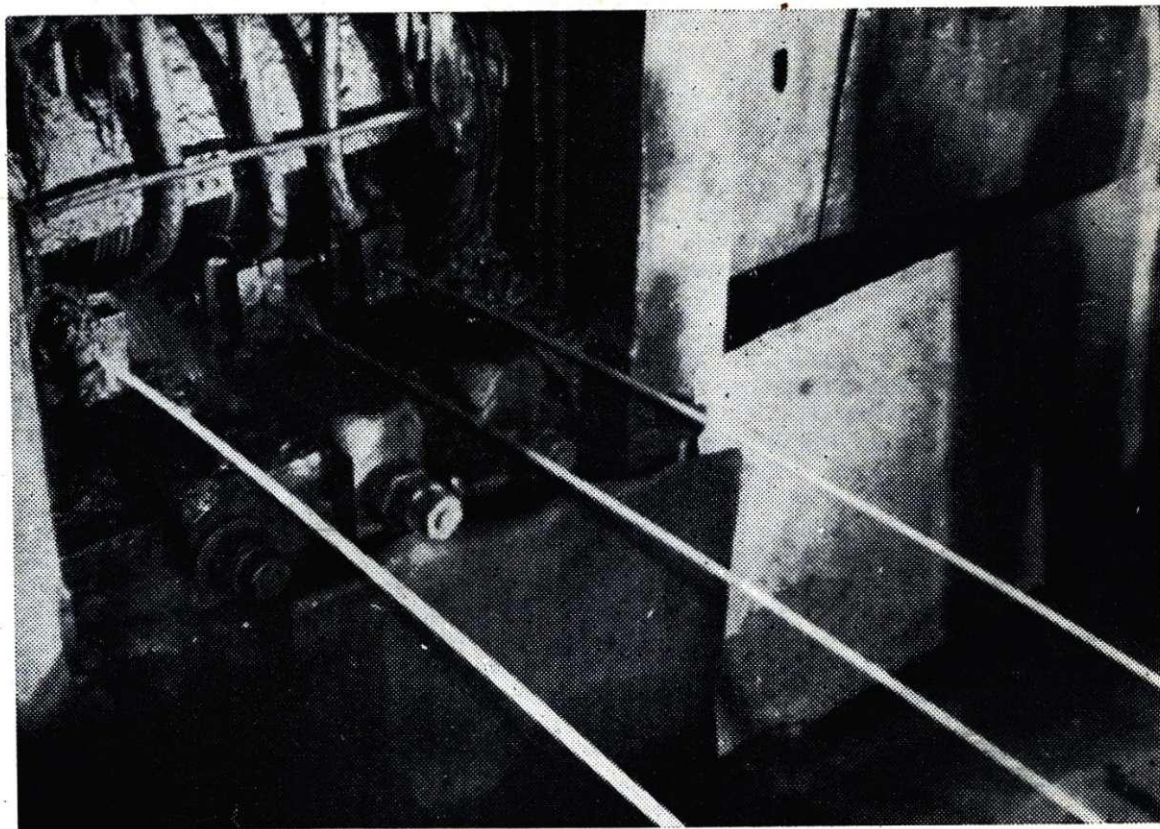
S 1. januarjem 1957 smo v našem podjetju uvedli sistem plač v razponih. Tak način plačevanja in sorazmerno zvišanje plač, ki odgovarja težini našega dela, kakor tudi vrednosti naše proizvodnje in stopnji proizvodnosti, je bistveno vplival na finančne uspehe, ki sem jih malo prej navedel. S takim načinom plačevanja je bila dana možnost obratovodstvom, da so v mejah možnosti lahko individualno stimulirali večji ali manjši delovni učinek posameznega delavca odn. uslužbenca. Za skladnost izplačevanja plač po osnovnih tarifnih postavkah v razponu in v razmerju z doseženo proizvodnjo za določene časovne intervale je bilo postavljeno pravilo, s katerim se je določala povprečna stopnja ocenitve cellega kolektiva.

Prav tako smo v pretekli mandatni dobi razmeroma dobro uredili način izplačevanja premij, predvsem individualnih. Tak premijski sistem kot je bil uveden pri nas, je brezdvoma mobilizacijsko vplival tako na delavca kakor na uslužbenca. Proizvodni stroški so se v 9 mesecih l. 1957 znižali za 813 milijonov din, dočim je vrednost izplačanih premij le nekaj nad 6 % navedene vsote. Smatram, da se je v toku preteklega leta vendar le nabralo nekaj negativnih stvari v naših pravilnikih, mislim premijskega in tarifnega, tako da bo brez dvoma treba vskladiti določene premijske osnove kakor tudi nekatere tarifne postavke.

Na splošno pa, kakor je že rečeno, naš način plačevanja in premiranja v glavnem lahko ocenimo kot pozitiven, kar se tiče njegovega vpliva na proizvodnjo.

Valjanje
žice v
žični
valjarni

Foto:
Gorjanc
France

Ob tej priliki bi želel poudariti stanje, v kakršnem se nahajajo naša osnovna sredstva. V letu 1957 se je posvetilo dosti pažnje problemom, ki so nastajali pri naših osnovnih sredstvih. Šele v preteklem letu smo napravili ponoven popis vseh osnovnih sredstev in šele ta je pokazal dejansko stanje. Ugotovljeno je bilo, da je bil popis osnovnih sredstev v letu 1953 zelo pomanjkljivo napravljen (verjetno zaradi kratkega roka) in ga dvakratni uradni popravki v poznejših letih niso dosti spremenili. Popis, ki je bil izvršen sedaj, je ugotovil dosti administrativnih in tehničnih napak. Tako je bilo n. pr. v letu 1953 ocenjena mala ploč. streha v jeklovleku z vrednostjo 93.000 din, medtem ko je bila ista streha vnešena v realizacijski seznam z vrednostjo 93 milijonov din. Teh napak v popisih je bilo mnogo. Izpuščenih je bilo tudi precej podatkov kakor kanalov za kable, cevovodov, elektro motorjev, jeklenk itd. Niso bili redki primeri, da so bile vnešene v cenilni spisek tudi razne barake in šupe, ki so bile odstranjene zaradi širjenja obratov že pred 10 ali več leti. Ta popis osnovnih sredstev je postavil temelj za nadaljnjo redno evidenco stanja in tako končno veljavno zadolžil vse obrate za ona proizvajalna sredstva, s katerimi so dejansko zadolženi. Omembe vredno je tudi to, da se je za osnovna sredstva, ki so obratovala na dan 31. 12. 1952 izvršila ponovna realizacija in sicer za 17 %, kar znaša povišano osnovo za amortizacijo v višini 3.824.022.432 din. Poleg te realizacije je bila izvršena tudi ponovna poprava tečaja za vso uvoženo invest. opremo v času od 1. 1. 1953 do 1. 4. 1956, ter znaša 508.008.925 din. Poleg teh sprememb na osnovnih sredstvih so ponovno aktivirane tudi zgradbe družbenega standarda. To pomeni, da smo v našo finančno evidenco prevzeli zopet vse stanovanjske zgradbe, ki so dane na upravljanje stanovanjski skupnosti.

Investicijski program, ki je bil pogodbeno sklenjen za 5 let med jug. invest. banko in Železarno Jesenice v l. 1954 je bil v preteklem letu prekinjen z ozirom na znano preorientacijo investicij, ki je bila odrejena koncem leta 1956. Ta kredit, ki smo ga zahtevali, se nanaša predvsem na naprave za izdelavo bele pločevine. Januarja meseca je bil v Beogradu sestanek, na katerem smo se dokončno sporazumeli za podpis omenjenega kredita in sicer tako, da se udeležba podjetja in OLO pokrivata s kratkoročnimi krediti. Na tej osnovi je bila investicijski banki v Ljubljani predložena potrebna dokumentacija tako, da se v kratkem lahko pričakuje sklep o odobritvi posojila. Sicer pa bo na posamezna vprašanja lahko odgovarjal ing. Čizman.

Ker je vzdrževanje za tako podjetje kot je naše brez dvoma zelo važen faktor, ki lahko bistveno vpliva na dobro ali slabo poslovanje podjetja, se je v drugi polovici leta 1956 postopoma vršila reorganizacija vzdrževalne službe v podjetju, in sicer po načelu centralizacije te službe in preventivnega načina dela. Pri tem smo že v preteklem letu lahko ugotovili uspehe, ki so v dokajšnji meri doprinesli skupnim naporom našega kolektiva. To mislim predvsem zmanjšanje zastojev, skrajšanje remontov, planiranje remontov itd. Mnenja sem, da je tudi v bodoče treba posvetiti vzdrževanju naših proizvodnih obratov vso pažnjo, ker le na ta način si bomo lahko zagotovili dobro in uspešno delo naših proizvodnih obratov, z maksimalnim možnim koriščenjem kapacitet.

Prav je, da na tem mestu spregovorim besedo ali dve o perečih vprašanjih, ki zadevajo člane našega kolektiva izven tovarne. Ugotoviti moramo, da so problemi tako imenovanega družbenega standarda pravzaprav preblemi podjetja samega, ker naše podjetje predstavlja v jeseniški občini alfo in omego družbene dejavnosti. Zaradi tega je tudi odgovornost našega podjetja za izgradnjo stanovanj, komunalnih naprav, cest itd. brez dvoma zelo velika. Zaradi tega je Delavski svet preteklega sklica na svoji seji dne 26. 2. 1958, ko je razpravljal o delitvi dohodka in sredstev podjetja, pravilno odločil, ko je večino ustvarjenih sredstev tako na računu dodatne udeležbe, sklada splošne porabe in iz sklada plač iz dobička volil velike vsote za investicije družbenega standarda in investicije za nabavo nekaterih osnovnih sredstev. Na tem zasedanju je bilo sklenjeno, da se da za investicije družbenega standarda 298.500.000 in za investicije osnovnih sredstev 124.000.000 din.

Menim, da je DS pokazal s temi sklepi veliko razumevanje za probleme naših delavcev odnosno za probleme, ki jih ima komuna sama kot taka. Iz sredstev, ki so bila določena

za izgradnjo družbenega standarda, nameravamo do konca izgraditi 3 stolpnice po 40 stanovanj, stan. blok XVI, 5 četvorčkov na Javorniku, trgovsko hišo s stanovanji na Javorniku ter razna komunalna dela na področju naše občine.

Organi delavskega upravljanja so v pretekli mandatni dobi poskušali navezati najožje stike z vsemi političnimi organizacijami — tako v tovarniškem, kakor občinskem merilu. Priznanje gre vsem tistim organizacijam, ki so s svojim delom in prizadevanjem poskušale jačati našo delavsko samoupravo in ki so aktivno sodelovale pri vseh pomembnejših odločitvah delavskega sveta. Brez dvoma je pri tem treba dati priznanje tako tovarniškemu, kakor občinskemu komiteju ZKJ, kakor tudi Občinskemu odboru, ki so nam vedno in povsod poskušali pomagati in nas s svojimi predlogi vzpodbujali k čim uspešnejšemu delu. Za sodelovanje se je treba zahvaliti tudi sindikalnemu odboru podjetja, ki nam je kot množična organizacija delovnih ljudi v našem podjetju vedno pomagal pri našem delu. Žal so bili z izvolitvijo novega tovarniškega odbora koncem preteklega leta poslabšani najboljši odnosi med tovarniškim odborom in DS samo na dobre odnose in v nekaterih vprašanjih niso mogli najti skupnega jezika. Smatram, da je prav, da se ti odnosi popravijo in da se naše sile zopet konsolidirajo. Prav bi bilo, da se pri našem delu uredi načela, da je treba pri našem poslovanju tolerantno obravnavati napake, ki so pri vsakem delu neizbežne in da se kritika v nobenem slučaju ne sme izroditi v obsodbo. To se pa, kot veste, pri nas kaj rado zgodi.

Narcise Foto Mikelj Matevž

Tov. Milan Kristan na novem službenem mestu

V našem podjetju je bil tov. Kristan kot glavni direktor natanko tri leta. Vodenje tako velikega podjetja, kakor je naša železarna, ni enostavno, vendar pa je tov. Kristan svoje delo uspešno opravil.

Pod njegovim vodstvom so bili v zadnjih treh letih doseženi lepi delovni uspehi, na katere je naš železarski kolektiv lahko upravičeno ponosen. V tem razdobju so se prav posebno uveljavili pri svojem delu tudi organi delavskega upravljanja, za njegovo vsestransko pomoč in sodelovanje pa se mu ob odhodu na novo službeno mesto iskreno zahvaljujemo. Prepričani smo, da tov. Kristan na novem službenem mestu ne bo štedil z napori in požrtvovalnostjo in da bo pri Izvršnem svetu LRS s svojim delom nadaljeval prav tako vestno kakor doslej pri nas v železarni. Z bogatimi delovnimi izkušnjami bo vsekakor veliko prispeval k nadaljnji izgradnji socializma v naši državi, zato mu tudi v imenu našega železarskega kolektiva želimo veliko zadovoljstva in novih delovnih uspehov.

Uredništvo Železarja.

Sprejet je občinski proračun in družbeni plan

Občinska zbornica sta dne 25. aprila po predhodnih razpravah na zborih volivcev sprejela družbeni plan in proračun. Občine Jesenice za leto 1958.

Pri tako važnem aktu za gospodarski razvoj vsake občine je potrebno, da smo seznanjeni vsaj z bistvenimi vplivi in pokazatelji.

DRUŽBENI PLAN

Smernice razvoja vseh dejavnosti, ki so že bile nakazane v okviru družbenega plana okraja Kranj, so dopolnjene in prilagojene možnostim in potrebam ter specifičnim pogojem na območju naše občine. Za leto 1958 je dan poudarek predvsem razvoju uslužnostne dejavnosti, katera je na našem področju z ozirom na hitri porast prebivalstva in razvito industrijo iz dneva v dan izpostavljena več ali manj upravičeni kritiki prebivalstva. K posameznim panogam gospodarstva bi bilo potrebno reči v kratkem sledeče:

Industrija: V to panogo spadajo: črna metalurgija, t. j. Železarna, proizvodnja elektroenergije — Zirovnica in Moste, kemična industrija — Izolirka iz Ljubljane in Lesna industrija — LIP Bled.

Dohodek iz industrije je predviden s prav malenkostnim povečanjem proti letu 1957 in sicer za ca 0,5 % z ozirom na to, da je bil v izredno ugodnih pogojih v letu 1957 dosežen zelo visok dohodek.

Gradbeništvo: Za gradbeno podjetje Sava je predvideno z ozirom na dopolnjeno mehanizacijo in strokovnejšo zasedbo kadra višji obseg storitev za 10 %.

Promet: Podjetje za vzdrževanje prog Jesenice, ki istočasno opravlja tudi razna gradbena dela, predvideva povečanje obsega storitev za 3 %.

Gozdarstvo: V gozdarstvu je v glavnem predviden enak obseg vrednostnih storitev po gozdnem gospodarstvu Bled na Jesenicah kot v letu 1957.

Trgovina: Za trgovino je predvideno, da bo z razširitvijo trgovske mreže, z boljšo organizacijo, z investicijami in adaptacijami ter pravilno kadrovske in tarifno politiko vzpostavila pričakovano dejavnost v korist potrošnikov.

Turizem in gostinstvo: Predvideno je, da se bo s pomočjo kreditov za turistične objekte in opremo, oziroma ureditev tujskih sob, turistična dejavnost vsaj v Zgornjesavski dolini premaknila nekoliko naprej, akoravno je mnogo premalo sredstev za zadostitev potreb na tem področju. Za gostinstvo se predvideva povečanje obsega gostinskih storitev za 2,8 % napram letu 1957.

Obrt: Za leto 1958 se predvideva porast obsega storitev v obrti splošno družbenega sektorja za 4,8 % napram letu 1957, dočim se je obseg storitev v letu 1957 zvišal napram letu 1956 za 16,8 %.

Uslužnostna obrt v občini je nerazvita in pomanjkljiva, saj gotovih dejavnosti sploh nimamo, a obstoječe ne morejo kriti dnevnih zahtev prebivalstva. Ena glavnih ovir za razvoj obrti je pomanjkanje poslovnih prostorov. Predvidevajo se razširitve že obstoječih delavnic z razširitvijo obrtnih strok in povečanjem števila zaposlenih splošno družbenega sektorja. Ukrepi za razvoj obrti so v glavnem sledeči: Pro- učiti možnost razširitve obrti ob sodelovanju industrije, ob novi graditvi stanovanjskih naselij morajo investitorji obvezno graditi tudi poslovne prostore, obstoječi obrti dati možnost povečane mehanizacije in priučiti možnost povečanja domače obrti.

Kmetijstvo: Poljedelstvo, živinoreja in sadjarstvo zajema v naši občini v glavnem Zgornjesavsko dolino in predel Žirovnice, dočim na mesto Jesenice z okolico odpade le zelo malenkosten del. Razvoj rastlinskih kultur je v okolici Železarne precej prizadet zaradi zaplinitenega ozračja. V občini je 7505 ha kmetijske površine, od tega obdelovalne 1587 ha in od te samo 785 ha orne zemlje. Povprečni hektarski donosi so se zadnja leta sicer izboljšali, toda še vedno niso zadovoljivi.

Stanje živine se iz leta v leto dviga toda istočasno nastopa problem krmne baze ter je predvidena ureditev pašniških površin in zaščita živine proti raznim boleznim.

Pridelek sadja bi bil pri vestnem zatiranju sadnih škodljivcev in sadnih boleznih lahko večji ter bodo zaradi teh propustov izvršeni ostrejši ukrepi.

Zaradi boljšega pregleda navajamo nekaj pokazateljev v številkah. Vrednostni obseg proizvodnje in uslug se je v letu 1957 dvignil proti planu za 13,6 %, proti letu 1956 pa za 14,1 %. Celoten dohodek po posameznih panogah, izražen v indeksih zaznamuje naslednji porast:

Panoga:	V letu 1957 proti 1956	Plan za l. 1958 proti l. 1957
Industrija	114,2	100,5
Gradbeništvo	189,5	110,2
Promet	147,3	104,0
Gozdarstvo	131,7	114,2
Trgovina	124,5	101,2
Zunanja trgovina	101,3	105,3
Turizem in gostinstvo	110,0	102,6
Obrt	116,8	104,8
Kmetijstvo	105,2	98,8
Komunalna podjetja	111,4	101,5
S k u p a j :	114,3	100,5

Bruto produkt za leto 1958 je predviden na 29.859.436 dinarjev.

Narodni dohodek, preračun na prebivalca oziroma zaposlenega znaša:

V letu	Na enega zaposlenega	Na enega prebivalca
1956	1.012.000 din	406.000 din
1957	1.185.000 din	468.000 din
1958 se predvideva	1.125.000 din	450.000 din

Padec narodnega dohodka v letu 1958 proti 1957 se predvideva zaradi zvišanja materialnih stroškov v Železarni in predvidenega zvišanja števila zaposlenih, kar po izračunu na zaposlenega kot tudi prebivalca pokaže padec. Pri tem pa je nujno omeniti, da Železarna še do danes ni sprejela finančnega plana za leto 1958, ker še nekateri bistveni elementi, kot uporaba domačega koksa na visokih pečeh, razmerje med starim in surovim železom v vložku jeklarne, zagotovitev nekaterih vložnih materialov in cen istih še niso dokončno znani. Kolikor se bodo stvari uredile povoljneje kot je pri sestavi plana bilo predvideno, bodo izvršene ustrezne naknadne korekture. Občina v drugem delu družbenega plana predpisuje ekonomske ukrepe, ki so ji dani z Zveznimi predpisi. Ti se nanašajo predvsem na trgovino, obrt in gostinstvo in so sledeči: amortizacija, obresti od sklada osnovnih sredstev, obresti od sklada obratnih sredstev, zemljarina, dopolnilni prispevek iz osebnega dohodka, prispevek iz dohodka, pavšalne obveznosti, občinska doklada, občinski prometni davek in davek na maloprodajni promet.

PRORAČUN

Sredstva občinskega proračuna in skladov za leto 1958 so sledeča:

	V tis. din	Realiz. l. 1957 (v tis. din)
Dohodki:		
a) iz gospodarstva	181.057	130.178
b) od prebivalstva	73.943	73.546
c) dohodki iz skladov	—	12.743
	255.000	216.467
Skladi:		
a) Stan. sklad (prosti del)	368.400	
b) Invest. sklad (prosti del)	32.949	
c) Cestni sklad (prosti del)	1.854	
	404.203	
Skupaj vseh sredstev:	658.203	

Za sklade je omeniti, da so nekateri v letu 1958 v celoti ali pa delno blokirani in je prikazan samo del skladov prenešenih iz leta 1957 in prosti del ustvarjenih skladov v l. 1958.

	V tis. din	Realizacija v letu 1957
Izdatki:		
Prosveta in ljudska kultura	55.291	44.443
Socialno varstvo	26.805	28.311
Zdravstvena zaščita	3.976	3.965
Državna uprava	40.894	34.478
Negospodarske investicije	50.000	49.556
Dotacije (vključno kom. dejavnost)	51.898	45.237
Anuitete	12.156	6.362
Proračunska rezerva	6.820	4.115
Sredstva za povečanje oseb. dohodka	7.160	—
S k u p a j	255.000	216.467

Pri izdatkih za takozvani administrativni proračun je potrebno omeniti, da so le-ti postavljeni na osnovo lanskoletne ustvaritve z upoštevanjem nujnega zvišanja po uredbi ter obveznosti, ki letos nastopajo v večji meri, kot anuitete in slično, dočim je drugo ostalo na lanskoletni ravni z malenkostnimi izjemami.

Za negospodarske investicije so prijavljene potrebe po posameznih svetih in zborih volivcev narasle na vsoto 459 milijonov din, dočim je v te namene predvidena le vsota 50 milijonov in sicer s sledečo razdelitvijo:

Prosveta in kultura	1.350	
Komunalna dejavnost	2.650	
Ceste	5.600	
Kanalizacije	1.800	
Javna razsvetljava	780	
Pokopališča	600	
Javni nasadi in zelene površine	500	
Javna tržnica	5.000	
Spomenik NOV	800	
Zavod za napredek gospodinjstva	1.000	
Upokojeanci Jesenice — adaptacija prostorov	500	
Uprava komunalne službe	790	
Elektrifikacija	3.130	
Projekti in regulacijski načrt	6.500	
Odkupi zemljišč	2.600	
Obrtna dejavnost	6.000	
Turizem in gostinstvo	4.200	
Kmetijstvo	1.000	
Gasilstvo	1.400	
Kulturni dom na Hrušici	3.800	50.000

Za stanovanjsko izgradnjo za leto 1958 so predvidena sledeča sredstva:

Investitor - graditelj — kaj bo gradil:	Lastna udelež. investitorja (v 000 din)	Sredstva iz stan. sklada	(v 000)
Zel. Jesenice — stan. in trg. hišo	283.000	62.000	345.000
Podj. za vzdrž. prog in ŽTP — stan.	21.000	36.000	57.000
Trg. podj. Zarja — posl. in stanovanjsko zgradbo	5.000	12.000	17.000
Elektro, Žirovnica — posl. in stan. zgradbo	2.500	10.000	12.500
Izolirka Jesenice — stan. zgradbo	500	1.500	2.000
Zavod za socialno zavarovanje — posl. in stan. zgradbo	30.000	40.000	70.000
Občinski ljudski odbor, Jesenice — za šole in stanovanja	30.000	143.000	173.000
Stanov. skupnosti — za popravila		8.000	8.000
Delavci in uslužbenci — za individualno gradnjo stanovanj		25.000	25.000
Komunala — za komunal. dejavnost		25.000	25.000
Skupaj	372.000	362.500	734.500

Stanovanjski sklad se predvideva v letu 1958, da bo ustvarjen v višini 222.120 tisoč din in je delno blokiran. Prosti del iz leta 1958 in prenešana sredstva iz leta 1957 znašajo 368,400 tisoč dinarjev.

Investicijski sklad — prosti del: Din 32,949.000 je dejansko ostanek iz leta 1957, namenjen za investicije v trgovini, gostinstvu, obrti, kmetijstvu ter nabavo prevoznega parka za avtoprevoznitvo in rešilno postajo. Za ta sklad je že precejšnje število vlog in bo občutno premajhen proti potrebam, ni pa še dokončno razdeljen. Sredstva iz tega sklada se dodeljujejo kot kredit na podlagi razpisa Komunalne banke okraja Kranj, Podružnica Jesenice. Ustvaritev invest. sklada v letu 1958 je predvidena na 114.572 tisoč din, toda ta sredstva bodo sproščena šele v letu 1959, dočim so v letu 1958 blokirana.

Cestni sklad — prosti del: Znesek 1,854.000 din je namenjen za potrebe cestnega omrežja. Letošnji sklad se predvideva v višini 1,408 tisoč din, katera sredstva pa so s prenešenimi sredstvi iz leta 1957 prosta.

Kot je iz navedenih pokazateljev razvidno, bo občina letos razpolagala s precejšnjimi sredstvi. Zadovoljivo izgledajo sredstva za stanovanjsko izgradnjo, ako upoštevamo tudi sodeležbo gospodarskih organizacij. Sredstva za administrativni proračun z negospodarskimi investicijami pa so še vedno mnogo premajhna proti potrebam, ki se postavljajo pred občinski ljudski odbor.

Zaželeno je, da gospodarske organizacije in ostali forumi, kot tudi vsak posameznik po svojih močeh sodeluje pri naporih za izboljšanje pogojev na teritoriju naše občine v korist celotnega napredka in dviga življenjske ravni delovnega človeka.

Predsed. sveta za družb. plan in finance: Tepina Franc

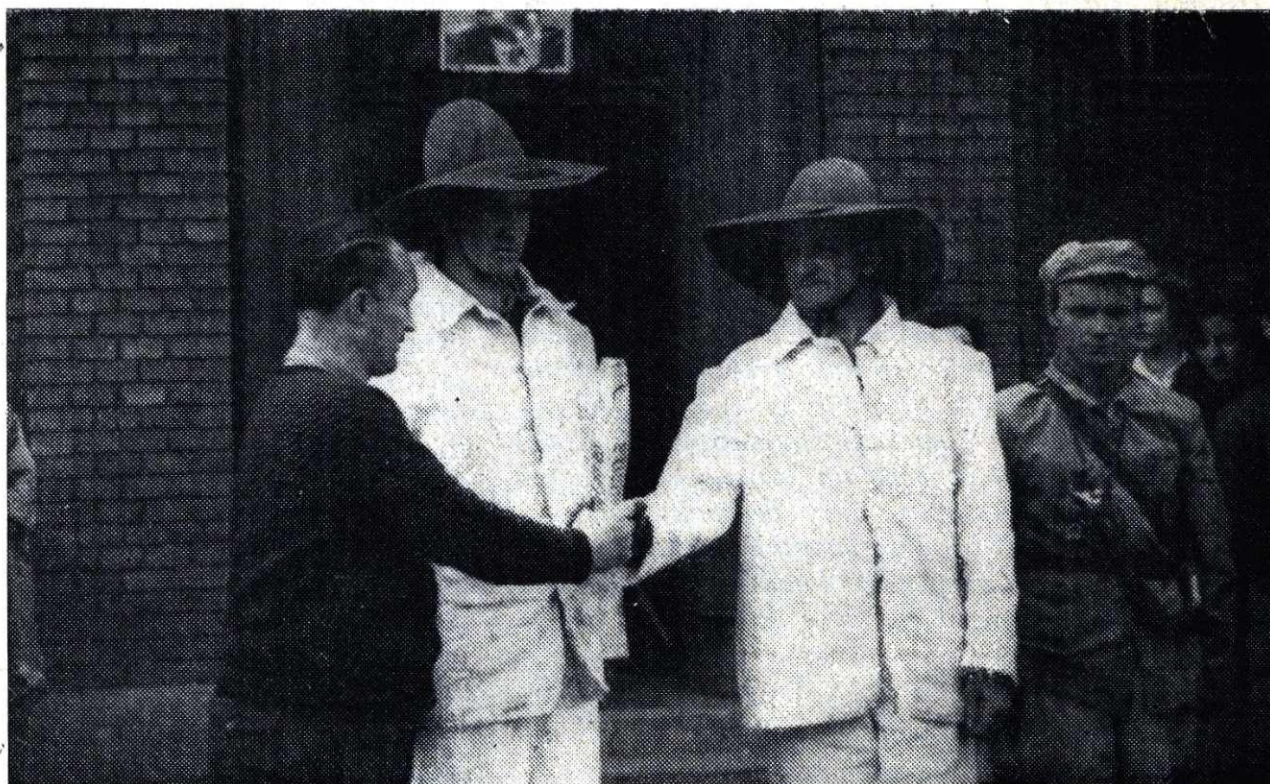
Štafeta mladosti na poti skozi Jesenice

Kot vsako leto, tako smo tudi v letošnjem letu slovesno sprejeli in predali štafeto mladosti. Tako je namreč želel tov. Tito, da bi se dosedanja štafeta preimenovala v štafeto mladosti. To je ponoven dokaz da naš revolucionarni učitelj in voditelj spoštuje in ima polno zaupanje ter vero v mladega človeka. Njegova želja je, da bi mladi rod živel v socialistični Jugoslaviji srečen in zadovoljen in da bi se vsako leto na njegov rojstni dan skupaj z njim veselil. Zato je tudi 25. maj rojstni dan tovariša Tita — dan veselja in igre mladih.

Svečan sprejem štafete mladosti je bil v sredo, dne 7. maja na gorskem prelazu Vršič. Kakih 20 radostnih smučarjev se je z radostnimi obrazi povzpelo na Vršič, kjer je štafeto palico prevzel sekretar Okrajnega odbora SZDL tov. Prezelj Janko — Stane in jo predal našim ekipam, ki so z njo pobitele naprej do Kranjske gore, kjer je štafeta prenočila. V četrtek ob 9. uri dopoldne se je pred spomenikom padlim borcem v Kranjski gori zbralo veliko ljudi. Nosilci štafete palice so nadaljevali svojo pot od Kranjske gore do Jesenic, mimogrede pa so se

Sprejem
štafete
mladosti
pred glavno
pisarno,
kjer so jo
prevzeli
plavžarji
iz rok
predsednika
DS tovariša
Gašperina

Foto:
Torkar

ustavili še v Mojstrani in na Hrušici pri Jesenicah. Pred hotelom Korotan na Jesenicah se je glavni štafeti pridružila še lokalna štafeta iz doline Radovne, katero je pred lepo okrašeno šolo predal nosilec sekretar občinskega komiteja ZKS tov. Ivan Sak-sida.

Vaščani Radovne so v svoji resoluciji takole pozdravili tovariša Tita in mu čestitali k rojstnemu dnevu:

Dragi tovariš — heroj Tilo! Srečni smo, da živimo v socialistični Jugoslaviji. Iz male gorske vasice Radovne pod očakom Triglavom se srčno radi pridružujemo vsem delovnim ljudem, vsej mladini in pionirjem jeseniške občine, ki Vam pošiljamo iskrene čestitke in najboljše želje za Vaš 66. rojstni dan. Čeprav maloštevilni, toda močni, Vam obljubljamo, da bomo vedno stali ob strani Vaših herojskih naporov nesebičnosti in požrtvovalnosti za boljšo bodočnost vseh nas, naših narodov in vsega naprednega sveta.

Pionirji Radovne obljubljamo, da se bomo pridno učili in šli po Vaši poti. Hočemo se usposobiti, da bomo znali skupno nadaljevati Vaše veliko delo, ko bomo odrasli bomo aktivno sodelovali v borbi za boljše socialistične odnose doma in v svetu. Ob tej priliki bi Vam radi čestitali k ponovni izvolitvi za generalnega sekretarja ZK in predsednika Republike Jugoslavije. Pri odgovorni partijski in državniški dolžnosti Vam želimo, da nas še dolgo vodite in še dolgo živite srečni in zadovoljni med svojim delovnim ljudstvom.

Vaščani Radovne

„Štafeta mladosti“ iz Radovne je nato krenila preko Gorij na Mežakljo, Obranco, Poljane, na Blejsko Dobravo, odtod na Jesenice, skozi predelovalne obrate do gimnazije. Tu je obe štafeti pričakovala velika množica ljudi.

Točno ob napovedani uri, to je ob 11.30, je predsednik občine tov. Franc Treven sprejel štafeto palico iz rok našega smučarskega olimpijskega tekmovalca Jožeta Langusa in jo nato predal gimnazijski Anici Kordež. Predsednik Občinskega komiteja LMS je prečital pozdravno brzojavko tovarišu Titu, nato pa so nosilci štafete palice nadaljevali pot z godbo na čelu do glavne pisarne, kjer jih je v imenu železarskega kolektiva pozdravil predsednik Delavskega sveta jeseniške železarne tov. Franc Gašperin. Štafeto palico so nato prevzeli zastopniki obrata plavž v svojih delovnih oblekah in jo odnesli v železarno. Delavci so štafeto palico nosili skozi obrate naše železarne na Jesenicah in Javorniku, nato pa so štafeto palico prevzeli spet mladinci — nosilci in jo od spomenika padlim borcem odnesli naprej po vsej naši domovini do tovariša Tita, ki jo bo sprejel na svoj rojstni dan to je 25. maja.

S tem, da se pridružujemo vaščanom Radovne in njihovi pozdravni resoluciji se najlepše oddolžimo tovarišu Titu ob njegovem 66. rojstnem dnevu.

Sklepi 1. rednega zasedanja DS

z dne 26. IV. 1958

1. Poročilo predsednika volilne komisije se potrди in volitve DS so veljavne. S tem se potrди mandatna doba za 1 leto za novoizvoljene člane DS.

2. Za novega predsednika DS se izvoli tovariš GAŠPERIN FRANC iz žične valjarne.

3. Delavski svet sprejme poročilo o delu UO v preteklem letu.

4. Dosedanji UO se razreši funkcije.

5. Sprejet je predlog kandidacijske komisije in izvolijo se naslednji člani novega UO:

Dolenc Tomaž — jeklarna
Bergant Jože — Javornik I
Kocijančič Stane — valj. 2400
Lotrič Pavel — mehan. delavnica
Pogačnik Zdravko — el. peč
Pintar Tone — elektro del.
Pogačar Karel — konstr. del.
Dolenc Tone — cevarna
Vilman Jože — jeklovlek
Knaflič Bogdan — uslužbenec
Hafner ing. Matevž po službeni dolžnosti

6. Delavski svet je potrđil predlog članov za: Komisija za organizacijska in kadrovska vprašanja: — predsednik Ažman Zvone.

Tarifna komisija: — predsednik Šušteršič Alojz.

Komisija za osnovna sredstva:

— predsednik Dimnik Maks.

Komisija za proizvodnjo, plan in vsklajanje proizvodnje:

— predsednik Torkar Rado.

Komisija za proizvodnost dela:

— predsednik Črv Zdravko.

Finančna komisija:

— predsednik Komljanc Tone.

Komisija za strokovno izobrazbo:

— predsednik Sitar Peter.

7. Delavski svet je potrđil sestav obstoječih upravnih komisij in sicer: Komisija za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij; komisija za reševanje pritožb zoper disciplinske odločbe direktorja in drugih pooblaščenih oseb; disciplinska komisija; komisija za odlikovanja; komisija za podelitev štipendij; komisija za predvojaško vzgojo.

8. Delavski svet potrđi dosedanje predstavnike podjetja v naslednjih komisijah: Upravni odbor ambulante; Upravni odbor sklada za vzgojo kadrov pri OLO Kranj; Svet stanovanjske skupnosti pri ObLO Jesenice.

9. Delavski svet se strinja, da se glavni direktor ing. Hafner Matevž udeleži kot delegat našega podjetja letne skupščine Savezne industrijske komore.

Ob vhodu
v kongresno
dvorano

Enotnost jugoslovanskih komunistov

je prišla ponovno do izraza na VII. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bil v naši slovenski metropoli od 22. do 26. aprila 1958. Že priprave na kongres same so kazale, da bo kongresno delo uspešno, tako, kot smo pričakovali vsi člani Zveze komunistov in ostali delovni ljudje Jugoslavije. VII. kongres je bil uspešen in smelo lahko trdimo, da je velikega zgodovinskega pomena za prihodnje delo Zveze komunistov in socialistično prihodnost naše države.

Vtisi in doživetja s tega velikega sestanka so nepopisni, zlasti enotnost, enodušnost in privrženost Partiji, ki je najbolj prišla do izraza med kongresom. Tisto neomajno zaupanje, neomajna vera v zmago socializma je bistvo, katerega smo dolžni čuvati, ga širiti in utrditi. To je bila in je trdna volja slehernega delegata, ki jo bo prenesel na slehernega člana ZK in ostale delovne ljudi. Neposredno smo doživljali to veličino kongresa le trije člani partijskega kolektiva jeseniške občine: tovarišica Cerkovnikova iz elektrodne oddelka, tovariš Bergant Jože iz Javornika in jaz. Vsi čutimo dolžnost, da slehernemu občanu povemo vsaj del vsega, kar smo doživljali in kar se da napisati ali povedati. Vsi trije smo si enotni v tem, da se je krog naših redkih borcev revolucionarjev, ki so v letih pred in med osvobodilno borbo v najtežjih pogojih prepričevalno gledali v tako bodočnost kot jo danes doživljamo, razširil v stotisoče prekaljenih ljudi, ki s svojo nesebično zavestjo nenehno ustvarjajo boljšo bodočnost delovnemu človeku, se nenehno borijo za mir in sožitje vseh ljudi sveta. V takem vzdušju je Ljubljana pričakala veliki dogodek, v takem vzdušju je VII. kongres pričel z delom, tako vzdušje je trajalo vse dni zasedanja do zaključka.

Blizu 2000 delegatov in gostov je svečano čakalo trenutka, ko bo vstopil v svečano urejeno dvorano Gospodarskega razstavišča generalni sekretar Zveze komunistov Jugoslavije, tovariš Josip Broz-Tito. Prišel je točno ob 10. uri. Nepopisno navdušeno skandiranje: »Heroj Tito!« »Mi smo Titovi — Tito je naš« je trajalo več minut, potem je tovariš Tito otvoril VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, pozdravil vse prisotne delegate in goste ter obvestil kongres, da je Centralni komite ZKJ povabil na kongres vrsto komunističnih,

socialističnih in drugih strank ter da kongresu prisostvujejo delegati Komunistične partije Danske, KP Norveške, Azijske socialistične konference, Socialistične partije Japonske, Fronte narodne osvoboditve Alžira, Socialistične partije Italije, Delavske partije Švice, Socialistične partije Čila, Narodne unije Kameruna, Istiklala Maroko, Združene delavske partije Izraela, kot opazovalci pa predstavniki KP Indonezije, KP Italije, KP Tunisa, Nacionalne unije združene Arabske Republike, opazovalci komunističnih in delovnih partij ZSSR, Vietnama, Poljske, Madžarske, Mongolije, Bolgarije, Vzhodne Nemčije in Romunije.

Po uvodnih besedah generalnega sekretarja smo vsi vstali in zapeli Internacionalo. Nato je tovariš Tito povedal, da je Zvezo komunistov Jugoslavije med VI. in VII. kongresom doletela huda izguba s smrtjo tovarišev Borisa Kidriča in Moše Pijada, članov Izvršnega komiteja CK ZKJ. Počastili smo spomin obeh velikih revolucionarjev in spomin vseh umrlih članov Zveze komunistov z enominutnim molkom. Izbrali smo delegacijo na čelu s tovarišem Bakaričem, ki je v počastitev spomina vseh borcev padlih v NOB in v socialistični revoluciji položila venec na grobnico narodnih herojev v Ljubljani. Potem smo izvolili 31-člansko delovno predsedstvo, ki je med burnimi ovacijami zavzela svoje mesto. Svetozar Vukmanovič se je zahvalil za zaupnico in nadaljeval:

»Prav na današnji dan leta 1870 se je rodil Vladimir Iljič - Lenin, torej isti dan, ko je pričel delo VII. kongres, se je pred 88. leti rodil človek, ki je delavskemu razredu in vsemu naprednemu človeštvu zapustil kot dediščino močno politično in teoretično orožje v boju proti slehernemu političnemu in gospodarskemu zatiranju v idejnem boju delavskega razreda. Poleg tega je leninški duh prežal navzoče, kar je dalo posebno revolucionarno obeležje«.

Po izvolitvi sekretariata kongresa in redakcijske komisije za kongresno gradivo je prišla v dvorano večja skupina ljubljanskih pionirjev v enotnih oblekah. Eden od njih je sporočil kongresu pozdrave v imenu vseh svojih sovrstnikov. Pozdrav je zaključil z besedami: »Ko bomo odrasli, bomo razumeli Vaše delo. Sedaj vemo, da se moramo učiti in se pripravljati, da bomo s čimvečjim uspehom lahko nadaljevali Vaše veliko delo. Naj živi naš ljubljani tovariš Tito!« Po teh besedah je skupina pionirjev stopila k tovarišu Titu, mu stisnila roko ter poklonila njemu in vsem članom delovnega predsedstva šopke nageljev. Druga skupina je med tem z nageljni

obsula delegate v dvorani. Nato so kongres pozdravili predstavniki Zveznega odbora SZDL, Zveze sindikatov Jugoslavije, Ljudske mladine Jugoslavije, predstavnica ženskih društev Jugoslavije in predstavnik Jugoslovanske ljudske armade. Po polurnem odmoru je predsedujoči tovariš Miha Marinko sporočil, da prehajamo na prvo točko dnevnega reda, to je na referat generalnega sekretarja Tita o nalogah Zveze komunistov v zvezi z mednarodnim položajem in notranjim razvojem socialistične izgradnje Jugoslavije. Takrat se je v dvorani utrgal glas viharnega ploskanja. Vsi delegati smo vstali in skoraj pet minut pozdravljali svojega generalnega sekretarja, vsa dvorana je odmevala od vzklikov, ploskanja in prsčnih pozdravov. Tovariš Tito je govoril do 12.50 ure popoldne pa nadaljeval od 16.30 do 19.30 ure. Ko je tovariš Tito končal svoje poročilo, je dvorana in galerija zabučala in oglasila se je pesem »Druže Tito mi ti se kunemo«. Tako je zaključil prvi dan kongresa svoje delo.

V sredo, 23. aprila točno ob napovedani uri, smo nadaljevali z delom. Najprej so bili na vrsti pozdravi domačih in tujih predstavnikov, med njimi tudi delegacija mladinskih delovnih brigad z avtoceste Ljubljana—Zagreb. Nato je podal svoje poročilo tov. Rankovič. Tudi njega smo delegati pozdravili z dolgotrajnimi ovacijami in ga prekinjali med govorom ter odobravalj njegovo skrbno pripravljeno organizacijsko poročilo. Po njegovem referatu je kongres pozdravil v imenu ljudstva gost iz Kameruna. Burna ovacija predstavniku tlačenega ljudstva iz črnega kontinenta je ponovno potrdila, da smo internacionalisti, da so nam pri srcu vsi ljudje, ki so še danes tlačeni, pa ne glede na to, kakšni so in od kod so. Med drugim je tovariš iz Kameruna povedal, kaj se godi z njegovim ljudstvom, ki prestaja vse ponižanje in zaničevanje kolonialistov, stoji pa na istem stališču kot jugoslovanski narodi 27. marca 1941. »Bolje rat nego pakt«. Tem besedam smo dali delegati posebno priznanje. S tem je bilo dopoldansko zasedanje drugega dne kongresa zaključeno.

Popoldne smo nadaljevali z delom v treh komisijah, za vprašanja družbeno političnega sistema, ekonomske politike in politike na drugih področjih družbenega življenja, za politično organizacijsko in idejno delo ZK ter za zunanjo politiko in mednarodno delavsko gibanje. V vsako komisijo smo izvolili od 15—30 delegatov, ostali delegati pa smo se odločili po svoji volji. Komisije so zaključile delo ob 19.30 uri. Za razprave v komisijah se je ta dan prijavilo nad 300 delegatov. Prijavila sva se tudi s tovarišem Bregantom, on v ko-

misijo za organizacijska vprašanja, jaz pa v komisijo za družbeno - politični sistem. Spričo tolikega števila diskutantov niti on niti jaz kot mnogo drugih delegatov nisva prišla na vrsto.

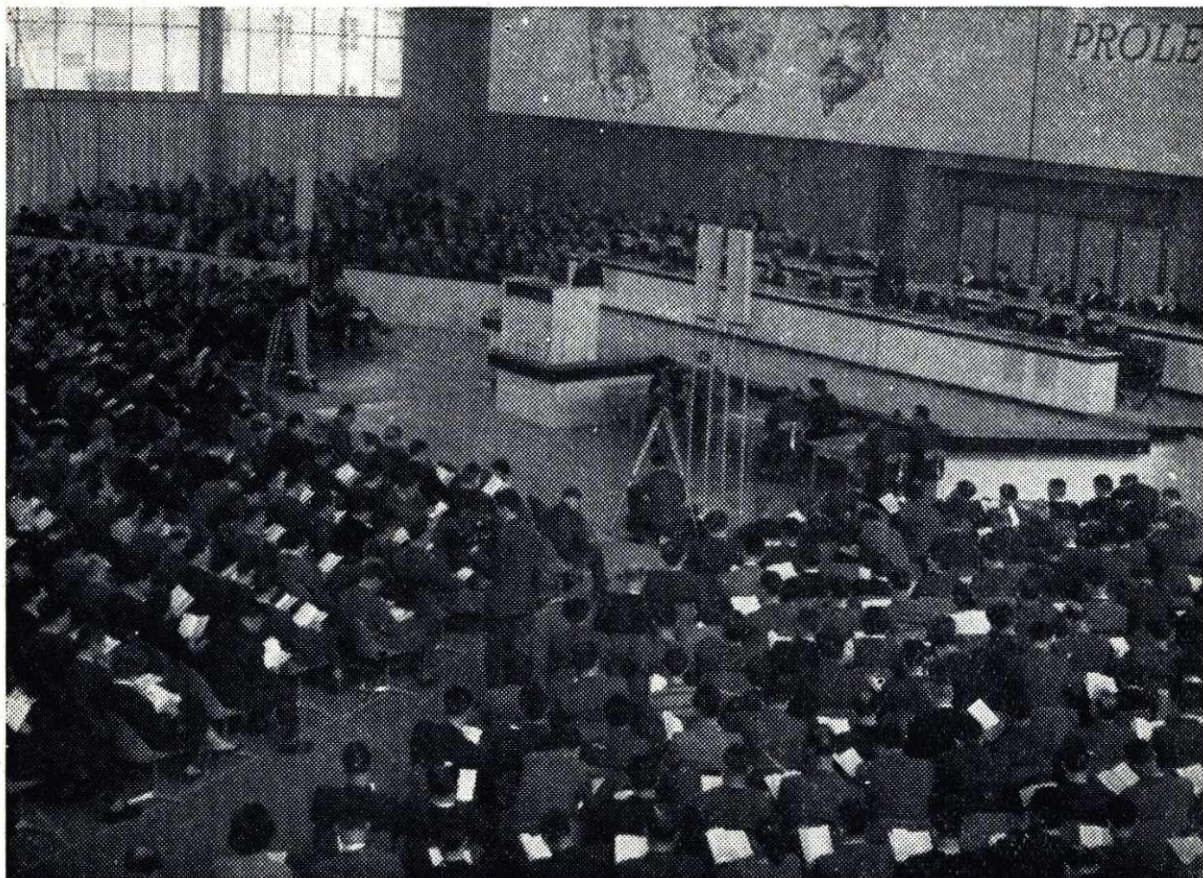
V četrtek je kongres nadaljeval svoje delo. Kot običajno so kongres najprej pozdravile domače in tuje delegacije, med katerimi je žel največje priznanje predstavnik maroške delavske stranke. Nato je podal referat tov. Edvard Kardelj, ki je govoril o programu Zveze komunistov Jugoslavije. Vzkliki: »Tito - Kardelj«, »Kardelj - Tito«, se niso poglobili niti tedaj, ko se je tov. Kardelj pojavil na govorniškem odru, niti med govorom, ko smo ga prekinjali in dajali priznanje njegovim besedam. Ob koncu svojega referata je tov. Kardelj rekel tole:

»Naš program je odraz stanja socialistične misli in socialistične prakse v naši deželi. Nova praksa, novi uspehi, novi pouki iz uspeha in neuspeha bodo omogočili naši Zvezi komunistov, da v bodočnosti svoj program stalno izpopolnjuje, menja, dopolnjuje in spreminja. Nič, kar je ustvarjenega, ne sme biti toliko sveto, da ne bi odstopilo mesta onemu, kar je še naprednejše, še svobodnejše, še bolj ljudsko.« To so nepozabne besede, ki pa morajo postati dejstvo v naši nadaljnji graditvi, to je naloga vseh članov Zveze komunistov. Tovarišu Edvardu Kardelju smo delegati dali posebno priznanje z dolgotrajnimi ovacijami.

Popoldan je bila razprava o referatih tov. Tita, Rankoviča in Kardelja. Govorili so tov. Vukmanovič, Boris Zihel, Vese linov, Mika Tripalo, Veljko Vlahovič in drugi.

V petek so bile razprave v vseh treh komisijah. Razprave se je udeležilo nad 200 delegatov, ki so obdelali nebroj vprašanj iz vseh področij našega dela. Vsak delegat, ki se je prijavil k razpravi, je svoj prispevek skrbno pripravil, kar je znatno pripomoglo k izdelavi resolucije VII. kongresa »O prihodnjih nalogah ZKJ«, ki smo jo naslednji dan sprejeli na plenarnem zasedanju VII. kongresa. Zadnji dan smo poslušali še poročila predsednikov komisij in potrdili poročilo CK ZKJ ter poročila, ki so bila podana na kongresu. Izvolili smo 21-člansko kandidacijsko komisijo, katere predsednik je bil tov. Rankovič. Njegov prihod smo pozdravili z vzkliki »Tito — Marko«, nakar je kongres potrdil predlog kandidacijske komisije, ki je predlagala za člane novega CK 135 delegatov, za člane nove revizijske komisije pa 23 delegatov — med njimi tudi sekretarja našega okrajnega komiteja, tovariša Popita Franca. Ko je tovariš Rankovič čital imena kandidatov v dvo-

Delegati
in gostje
na
VII. kongresu
ZKJ
v Ljubljani

Kemija in laboratorij

Rjazancev Aleksander, OTK v službi železarstva

Pridobivanje železa iz meteoritov in pozneje iz železnih rud je že stara stvar, kakor zatrjuje Ludwig Beck, ki je na pisal zgodovino železarstva. Njegova železarska zgodovina, ki opisuje železo na 7000 straneh omenja, da je človeštvo uporabljalo železo 3500 do 4000 let pred našim štetjem. Nekateri drugi avtorji železarskih zgodovin pa trdijo celo, da je doba železarstva še starejša. Tako trdi n. pr. znani profesor Ullmann v svoji »Enciklopediji tehničnih ved«, ki predstavlja za učeni svet zakladnico kemijsko - tehničnih ved, da pridobivanje železa spada v šesto tisočletje pred našim štetjem.

Ludwig Beck (1831—1918)

Z uporabo železa v starem Egiptu so pričeli 4000 let pred našim štetjem, pri maloazijskih in azijskih narodih pa verjetno še prej. S pomočjo kemijske preiskave 6000 let pozneje so ugotovili, da je šlo v teh primerih za železne izdelke iz meteorskega železa. Dokaz za te trditve so kemijski sestavi železnih predmetov glede na vsebnost niklja, ki se v njih nahaja. Pet železnih, kovanih kroglic, najdenih v grobu El. Gerzah od 3800 let pred našim štetjem, vsebuje 7,5—10,8 % niklja. Meteorsko železo je bilo obdelano s kovanjem, brez ognja. Železo tistih časov so imenovali »benipe«, kar pomeni »nebeška kovina«, podarjena od bogov. V poznejših obdobjih so začeli pridobivati železo iz železnih rud, kar pričajo neštete najdbe orodja, ki je služilo za gradnjo Cheopsove in drugih piramid iz leta 2700 pred našim štetjem. Kemijske, metalografske in rentgenološke preiskave so potrdile, da so najdbe dlet, sekir, svedrov, kladiv in sorodnega orodja iz železa, ki so ga Egipčani pridobivali iz rud sosednih dežel. Egipčani namreč niso imeli lastnih rudnikov, meteoritov pa je bilo premalo, tako, da so bili prisiljeni uvažati v svojo deželo rudo in železo. V kraju Boghasköi so našli staro pismo helitskega kralja, ki ga je bil pisal egiptovskemu Faraonu Ramsesu. Iz kraljevskega pisma je mogoče razbrati, da je med obema deželama obstajalo trgovanje z železno rudo in železom. To pismo je prvi pisani dokument, ki omenja kovino železo.

Nadaljnji razvoj železništva je razviden iz naslednje tabele:

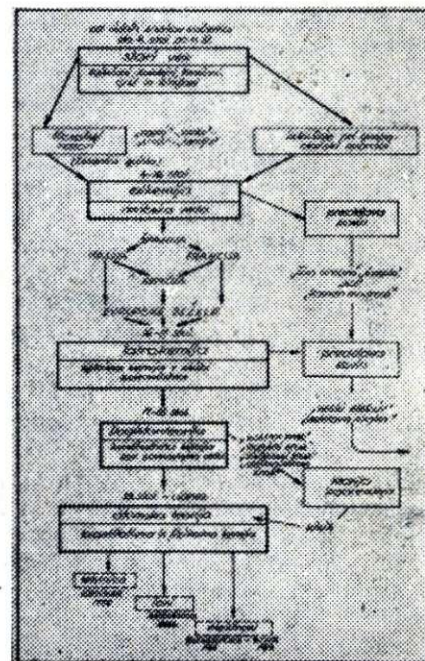
[illegible]

Shema razvoja železarske tehnike

Prav tako kot železarstvo, si je morala skozi tisočletja težavno pot utirati tudi kemija. Črna voda — kemija ima tudi svoje korenine v starem Egiptu. Imenovali so jo »Chymeia« in jo razvijali v nekakšnih laboratorijih.

Arheološke najdbe izpred 2000 let pred našim štetjem pričajo o popolnosti egiptovskih laboratorijev. Za delo v laboratorijih so uporabljali možnarje, drobilce, lije, cedila, sita, trinožna stojala, destilacijske naprave, talilne lončke, izparilnice, kalibrirane menzure, nadalje različno orodje iz lesa, zlata, srebra, alabastra in stekla. Tehnica z eno ali dvema skodelicama je bil prav tako važen rekvizit egiptovskega laboratorija. Za časa vladanja faraona Amenhotepa IV. šo okrog 1400 pred našim štetjem izdelali napravo za hitro tehtanje z drsnimi utežmi, ki je pozneje dobila označbo rimske tehnice.

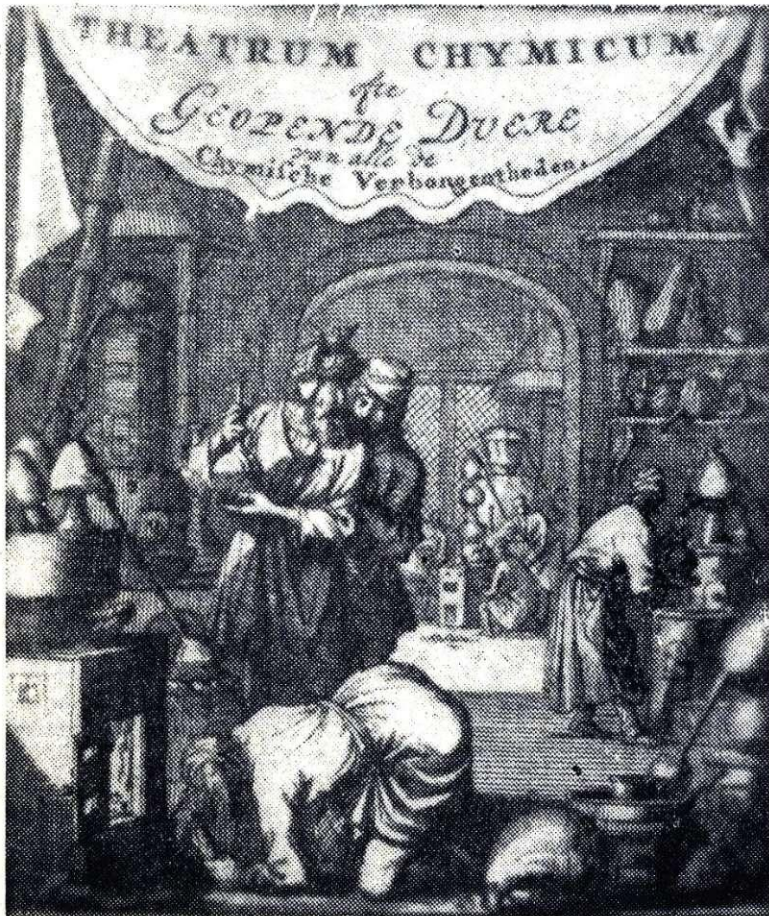
Razvoj anorganske kemije si predočimo najlaže z naslednjo shemo:

Tako kot ima Ludwig Beck zasluge za splošno železarsko zgodovino, ima Marcelin Pierre Eugene Berthelot (1827 do 1907) velike zasluge za raziskovanje egiptovske dejavnosti kemijskega področja, kakor antičnega in srednjeveškega. Zgodovini kemije je posvetil poleg svojega fizikalno - kemijskega raziskovanja skoraj četrtno svojega dela.

Tekom tisočletij je človek pričel razmišljati tudi o kakovosti rude ter iz nje pridobljenega železa. Način pridobivanja železa iz rud se je z razvojem splošne tehnike izpolnjeval, zato je bilo nujno, da se najde način, ki bi že vnaprej določil izplen železa iz rud.

Zapiski alkimistov iz trinajstega in štirinajstega stoletja le redko beležijo kemične preiskave o železu, zato pa mnogo več o ostalih kovinah, predvsem o zlatu, srebru in svincu.

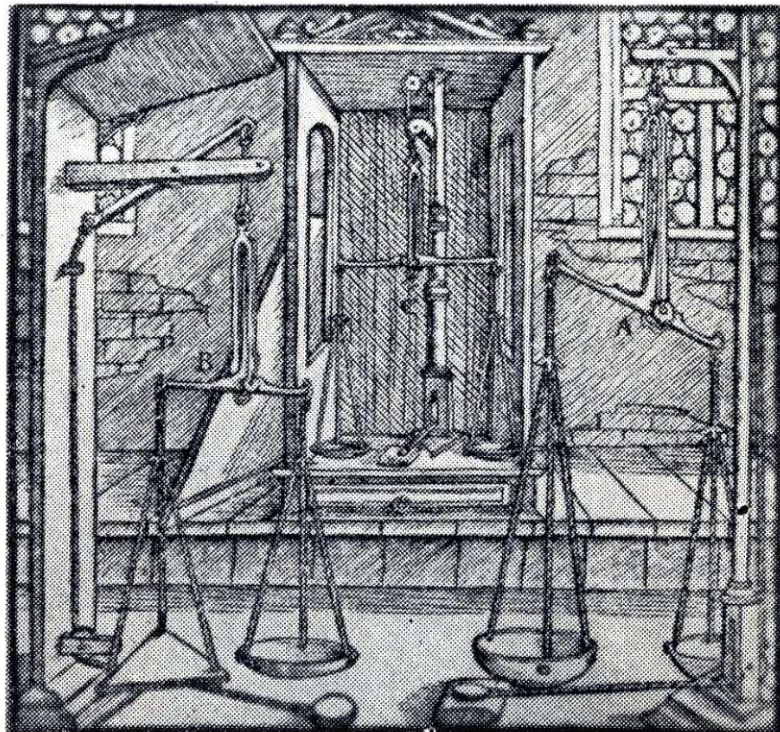
Vpogled v laboratorij alkemista

Prva knjiga o fizikalnih in kemičnih preiskavah različnih materialov datira iz leta 1558. V času, ko je izšla ta knjiga ali pa mogoče še nekoliko desetletij prej, močno izstopajo od ostalih preiskovalnih metod poskusi z magnetom in redukcijski način v ognjevdzdržnih lončkih. Za ugotavljanje železne rude odnosno njene kvalitete, so uporabljali prano in zdrobljeno rudo. S pomočjo magneta so ločili rudo v magnetno dobro in nemagnetno slabo rudo. Če je bilo magnetne rude malo, je niso zakladali v peči, temveč so jo v posebnih pečeh pražili, da se je ruda glede na kakovost izboljšala. Med potekom praženja so v časovnih intervalih jemali vzorce pražene rude, ki so jo mikroskopsko opazovali ter ugotavljali eventualne spremembe in magnetne lastnosti. Tak način preiskave železne rude je bil v rabi od petnajstega do devetnajstega stoletja.

Drugi način v lončkih je bil pomembnejši in vsestransko uporabljen. Za ta poskus v lončku je tedanji preiskusivalec uporabljal poskusni centner, to je 3,75 g mešanice lesnega oglja in železne rude. V mnogih primerih ni zadostovala sama mešanica, temveč so ji dodali še snovi, ki so tvorile žlindro. Mešanico so dali v posebne poskusne lončke, katere so nato razmestili po kovaškem ognju. Kovaški ogenj je za te poskuse predstavljal idealen pripomoček.

Material za poskusne lončke je bil iz ognjevdzdržne ilovice, ki so jo stiskali v posebnih ročnih stiskalnicah. Zgotovljene lončke so previdno in počasi sušili na zraku in nato žgali pri poskusno ugotovljeni temperaturi. Vsak temperaturno preizkušen in z mešanico napolnjen lonček je bil posebej obdan z zdrobljenim ogljem in ilovico.

Po poskusu v kovaškem ognju so železo snov iz lončka imenovali »surovoželezni kralj«, ki je moral biti pri pravilnem delovnem procesu temnosiv. Žlindra, ki se je pri procesu stvorila, je morala biti popolnoma snežnobela. V primeru, da je bila žlindra obarvana, se je smatralo, da se železo ni popolnoma izločilo iz poskusne mešanice. Po poskusu v kovaškem ognju so žlindro zdrobili, nastale surovoželezne kroglice pa so odločili od žlindre s pomočjo magneta, tako kot še sedaj v sodobnih laboratorijih, odbero železo iz žlindre pred izvedbo kemične analize. Iz teže pritegnjenega železa se je ugotavljal izplen surovega železa iz rude, ki je bila namenjena v predelavo surovega železa.

Probne tehtnice iz 16. stoletja za ugotavljanje isplena železa

Po izgledu žlindre so sklepali koliko je treba rudi dodati apnenca ali drugih snovi, ki bi ugodno vplivale na talilni proces rude v pečeh.

Železarji tistih časov so dobro vedeli, da so žlindre tisti faktorji, ki vplivajo na potek metalurškega procesa. Nauk o žlindrah so pričeli razvijati plavžarji, ki jih je že od samega začetka zanimal vpliv žlindre na kvaliteto surovega železa.

S tem, da je proizvodnja surovega železa naglo naraščala, pa je nastal problem, kako vsega predelati v kovno jeklo in kakšne lastnosti mora imeti surovo železo, da bo jeklo odgovarjajoče kvalitete.

Proizvodnja surovega železa skozi stoletja:

leto	produkcija sur. železa v milj. ton
1500	0,05
1600	0,07
1700	0,1
1800	0,8
1850	4,8
1900	41,9

Ker je železarska dejavnost zahtevala vedno novih metalurških postopkov, je moral priskočiti na pomoč kemik — poznavalec materije. Za razlago najrazličnejših metalurških procesov in odgovarjajočih surovin niso zadostovala filozofska razglabljanja, temveč praktične ugotovitve v posebnih de-

lavnica - laboratorijih in oficinah (lat.: labor = delo, laboratio = delo, donos; laborare = delati, truditi se); officina = delavnica, tovarna).

O kemičnih in fizikalnih lastnostih tako pomembne kovine, kot je bilo železo, so železarji raznih evropskih dežel le malo vedeli. Tudi izobraženci so izdali v knjigah le skromne podatke o železu, dokaz za to je Kronstadtova knjiga »Poskus mineralogije« (Versuch einer Mineralogie) iz leta 1775, ki je bila prevedena v različne evropske jezike.

Strokovno so železo imenovali po planetu Marsu oziroma latinsko Ferrum. Razširjenost železa v spojinah z drugimi snovmi je tolikšna, da ni mogoče vseh obdelati. Po vrstnem redu so jih imenovali:

Minera ferricalciformis,
Minera ferri calciformis, friabilis
Minera ochracea
Ochra ferri
Minera ferri calciformis indunata
Minera ferri calciformis heterogeneis mixta
Haematites
Haematites coernlegens
Haematites nigrefcens
Haematites ruber
Haematites flavus
Calx martialis phlogisto juneta, E alcali praecipitata
Calx Martis terra incognita in aqua indurefcente mixta
Terra pouzzolana
Cementum
Cementum induratum
Ferrum calciforme terra quadam incognita intime mixtum
Ferrum Mineralifatum
Mineri ferri atra
Minera ferri attraetoria
Magnes
Minera ferri retractoria
Tritura atra
Tritura rubra
Ferrum arsenica mineralisatum

Ugotovili so, da je možno s ponovnim žarenjem v lesnem oglju in prekovanju napraviti kovno železo, ki je črno-modrikasto-blesteče barve. Z magnetno »Magnes« rudo so železo pritegnili, na ta način je tudi samo postalo magnetno. Določili so tudi, da je lastna teža telesa 7,645-krat večja od vode. Če so dali železo v ogenj, je postala površina spremenjena s prevleko, ki so jo imenovali »Calx« in če so skorjo ohladili in zdrobili, je bila temnordeče barve.

Kar so poznali železovih soli, so bile topne v vodi, edino skorja po žarenju železa ni bila. Skorjo je bilo mogoče raztapljati v solnem cvetu oziroma v kraljevi vodi. Raztopljena skorja v kislini je dala rumeno oziroma rumenorjavo barvo, s segrevanjem pri določeni stopinji je prešlo vse skupaj v rdečo snov. Če so železove soli ali minerale dodali v večji količini steklu, se je steklo obarvalo črnorjavo, če pa so dali le male količine je postalo zelenkasto. Za konec skromne razprave o železu pa navaja pisec, da je železo splošna prirodna kovina, v gospodinjstvu mnogo iskana in uporabna, vendar so njegove lastnosti zelo malo poznane. Vsled tako majhnega teoretičnega znanja o železu in termičnih procesih je sledila nujnost osemnajstega stoletja, da se preide iz praktičnega k teoretičnemu preiskavanju, ki je v zvezi z železarstvom.

Omeniti je še, da je v tedanjem času imela slab odnosno škodljiv vpliv krivo učena flogiston — teorija, ki je marsikateremu strokovnjaku mešala pojme o kemijsko-metalurških procesih. Smrtonosni udarec flogiston teoriji sta zadala Lomonosov in Lavoisier, ko sta tedanjemu učenemu svetu dokazala, da se reakcija gorenja zaključuje s spajanjem zgorelih snovi z dobrim zrakom — zračnim kisikom. Do tedaj je namreč tudi med naravoslovci vladalo mišljenje, da ostaja neka skrivnostna snov »flogiston«, ki pri gorenju uhaja, preostane

»Magnes« privlači železo

pa pepel ali calx (pomeni po latinsko apno), kot so ga imenovali pri kovinah. Tako pojmovanje je uvedel okrog leta 1700 Stahl, osebni zdravnik pruskega kralja Friderika Viljema I. Šele sto let pozneje je to flogistonsko teorijo dokončno ovrgel Lavoisier. Ruski učenjak Lomonosov (1711—1765) je že pred Lavoisierom ovrgel flogistonske teorije, vendar ga njegovi sovrstniki v Rusiji niso razumeli, zato so šle njegove trditve kmalu v pozabo.

Da se je Stahlova napačna teorija tako dolgo obdržala, lahko prištevamo dejstvu, da je bila kemija v tistem času opisovalno-kvalitativna veda. Razvila se je ostra borba med pristaši Lavoisiera na eni in med flogistonisti na drugi strani. Kot orožje proti flogistonistom so bili nešteti poskusi z uporabo tehtnice, da je dobil kvantitativne rezultate. Lavoisier je namreč vedno pred in po poskusih pazljivo tehtal vse stvari, na katerih so nastale kemične spremembe ter vse strogo proučil.

Tehtnico so poznali in uporabljali tudi drugi naravoslovci, njenega pomena pa niso znali ceniti in to je bila njihova slaba stran. Pri njegovih nešteti poskusih mu je pomagala žena Lucille d'Ivy. Pravijo, da je bil njun zakon vseskozi »znanstven« in da ju je zato celo slikar David naslikal ob mizi s kemičnimi napravami. V času, ko je kemija veljala za nekakšno skrivnostno znanost, alkemija pa za resno vedo, se je Lucille Lavoisier iz skromne pomočnice v laboratoriju razvila v prvo kemičarko na svetu. Z 29 leti je izdala osebno delo »Spisi o kemiji«, ki je bilo za tisto dobo epohalno.

Leta 1805 je izdala drugo veliko delo »Memoare kemije«. Francoska revolucija je ta vzorni par hudo prizadela — mož je končal svoje življenje 8. maja 1794 pod giljotino. Lucille je delo svojega moža, največjega francoskega naravoslovca — kemika 18. stoletja nadaljevala. Po revoluciji je postala središče francoskih znanstvenikov; k njej so prihajali Lagrange, Berthollet, Arago, Cuvier in mnogi drugi. Ob svoji ljubljeni kemiji je umrla v visoki starosti.

Lavoisier je kovine imenoval elementi, kovinsko rjo pa sestavljena telesa. Tudi danes vemo, da so kovine elementi ali prvine, ki pri spajanju s kisikom dajo okside.

Kovina + kisik = oksid kovine
(prvina) (prvina) (spojina)

Flogistonisti pa so trdili nasprotno:

kovina = apno + flogiston
(spojina) (prvina)

Ko je Priestley leta 1774 prišel v Pariz, je omenil Lavoisieru, da je odkril neki plin (danes ga imenujemo kisik), v katerem sveča in tudi ostale snovi bolj gorijo kot v navadnem zraku.

Lavoisier je takoj pogodil, da je plin, ki ga je Priestley odkril, tisti del zraka, ki se spaja s kovino in daje calx. Kvantitativni poskus z živosrebrnim calxom (živosrebrni precipitat HgO) in tehtanje celotnega poskusa je pravilno trditev potrdil.

Lavoisier je segreval rdeči živosrebrni »calx« na višji temperaturi in ugotovil s tehtanjem, da nastane iz 2,9 g živosrebrnega »calxa« 2,6 g kovinskega živega srebra in približno 100 cm^3 plina (kisik).

Lavoisier je tako dokazal, da se pri gorenju kovina ali druge snovi na zraku spojijo s kisikom in da postane kovina ali katerakoli snov težja in ne lažja, kot je bilo domnevano od flogistonistov.

Sedaj so tudi železarji vedeli, kaj se z njihovim železom dogaja, če ga vročega kujejo, nadalje, da so železne rude sestavljene tudi iz železa in kisika.

Lavoisier je s svojimi odkritji postavil za večne čase temeljni kamen sodobne kemije s sistematskim proučevanjem snovi. S pomočjo sinteze in analize je bil izveden eden od glavnih temeljnih zakonov.

Zakonski »kemijski« par

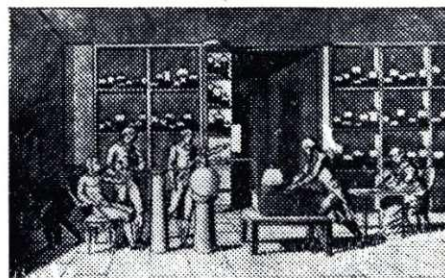
Zakon o neuničljivosti materije je izrekel Lavoisier 1777. leta »Rien ne se perd, rien ne se crée, tout se transforme«. Po naše bi se reklo: Nič se ne uniči, nič se ne stvari, vse se spreminja. Matematično pa je zakon o neuničljivosti materije po Lavoisieru dokazal leta 1908 Landolt. Ideje in dokazi Lavoisiera pa so našle na močan odpor sodobnikov, ki pa so morali 1790. leta definitivno njegova odkritja priznati in osvojiti. Za velike zasluge je postal Lavoisier član Ferme Générale in svetovno znana osebnost.

Po treh desetletjih padca flogiston-teorije si je kemija počasi pridobivala pristaše med metalurgi in ostalimi prirodoslovci, ki so na odkritjih Lomonosova, Lavoisiera in drugih izdelali sodobno teorijo o kemijskih procesih, ki se dogajajo v naravi in pri tehnoloških procesih.

To pa ni šlo tako gladko. Še mnogo let pozneje so krožila različna mišljenja med še neizkoreninjenimi flogistonisti. Tako zasledimo n. pr., da je neki vodilni nemški učenjak trdil, da se flogiston pojavlja v surovem železu kot važen sestavni del, Metalurg Kloye pa je kazal nezaupanje do te trditve ter učil, da so v surovem železu snovi, ki so podobne sestavu stekla in ogljika.

Kemik Berte je 1808. leta dokazal, da je kemični sestav surovega železa:

3,5 % SiO_2
0,8 % Al_2O_3

Lavoisier v svojem laboratoriju

0,5 % CaO , 0,3 % S
0,75 % P , 2,1 % C
in 93,1 % Fe

Posamezni strokovnjaki so se na tako izvajanje organizirali v strokovne krožke, ki so po skupnih ugotovitvah in načelih pričeli voditi metalurške industrije. Strokovno vodenje se je vršilo po strokovnih in visokih šolah.

Leta 1735 je cesarica in kraljica Maria Theresia osnovala na priporočila domačih in tujih strokovnjakov rudarsko šolo v Schemnitzu na Madžarskem, ki je bila pozneje 1770. leta preimenovana v rudarsko visoko šolo.

V Nemčiji, kjer so imeli že dolga desetletja razne rudarske in metalurške šole, so ustanavljali iz njih visoke šole in akademije za vzgajanje ljudi v železarskem poklicu.

Tako na primer je rudarska šola v Claustahlu 1864 bila preimenovana v visoko šolo. Na rudarski akademiji Freiberg je učil znameniti mineralog Abraham Werner (1750—1877), kot teoretik in obratni strokovnjak pa je bil Wilhelm August Lampadius (1772—1842), ki je povezoval metalurgijo s kemijo metalurških procesov. Njegov naslednik Karl Friderich Platner (1800—1858) pa je osnoval moderne postopke o preizkušanju materiala.

Leta 1870 je bila osnovana visoka šola v Achenu, ki je predstavljala za tiste čase sedež renske in vestfalske industrije. Pozneje se je pri visoki šoli glede na razvoj industrije osnoval raziskovalni institut. Najbolj pomembna strokovnjaka ahenske visoke šole sta bila Ernst Fridrich Duirre in Fritz Wuist.

Prva pruska rudarska šola je bila osnovana po Karlu Abrahamu Gerhardu (1738—1821) s sedežem v Berlinu, ki je bila 1860. leta preimenovana v rudarsko akademijo. Med znane pruske strokovnjake so prištevali: Hermann Weddinga (1737—1908), Petra Christiana Benthia, ki je leta 1821 ustanovil tehnično visoko šolo v Charlottenburgu.

Na svetovni znani rudarski šoli v Fulunu so učili Nils Gabriel Lefstroem, R. Akermann, Vielov, Eggertz in I. Wiborgh.

V Angliji, ki je zaslovela po svetu po najbolj razviti železarski industriji in uporabi koksa v metalurgiji, se je 1851. leta ustanovila šola pod naslovom: »Royal Scholl of Mines in London«.

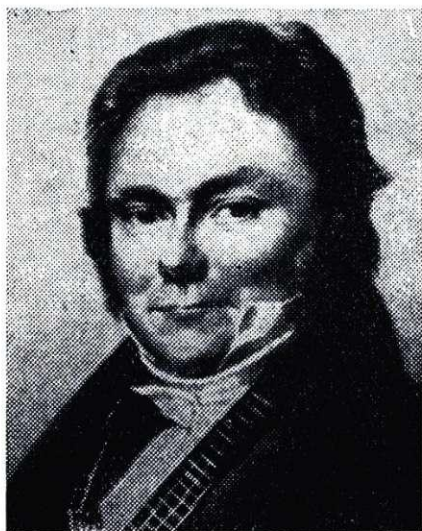
Po vsej verjetnosti je posebne važnosti za Koroško, Štajersko in Gorenjsko deželo ustanovitev montanistične šole v Vordernbergu, ki jo je ustanovil Ezherzog Johann 1840. leta. Ta šola pa je 1846. leta prešla v Leoben, ki je bila 1890. leta preimenovana v visoko montanistično šolo. Na montanistični visoki šoli so diplomirali tudi naši vodilni metalurški strokovnjaki. Na montanistični šoli je učil znani strokovnjak Peter Tunner do 1866. leta, pozneje pa je bil do svoje smrti 8. julija 1897 kot svetovalec in pisec.

Za še večjo povezavo med šolami in industrijo raznih dežel so v Angliji 1869. leta ustanovili »Iron and Steel Institute«. Ta institut je sklical letno dvakrat večja zborovanja, kjer so strokovnjaki izmenjali svoja mnenja in izsledke. Zborovanja pa se pozneje niso vršila samo v Angliji, temveč tudi po drugih deželah. Znan tak primer je 1878 na pariški svetovni razstavi. Za prizadevnosti in strokovno povezanost je Angleški institut dobil 1876. leta zlato Bessemerjevo odlikovanje.

Pred in po ustanovitvi »Iron and Steel Institute« so začeli strokovni centri izdajati strokovno literaturo, na primer:

»Dinglers polytechnisches Journal (od 1820)
 Zeitschrift des Vereins deutscher Ingenieure (od 1857).
 Iron and Steel (od 1867)
 Engineering (od 1866)
 Genie Civil (od 1880/81)
 The Iron Age (od 1868)
 The Journal of the Iron and Steel Institute (od 1869)
 Stahl und Eisen (od 1881)
 Archiv für das Eisen-hüttenwesen (od 1927)
 Vorgänge im Hochofen — Robert Bunsen
 Physikalische Chemie — Jakobus — Hendrikus van't Hoff
 Handbuch der Eisenhüttenkunde — Adolf Ledebur - 1884
 Lehrbuch der Eisenhüttenkunde — Bernard Osann (od 1915)
 Metalurgie des Eisens — Robert Durrer (od 1933)
 Handbuch des Eisenhüttenwesens — Verein Deutscher Eisen-
 hüttenleute

Z ustanavljanjem šol, institutov, zborovanj in izdajanjem strokovne literature pride do veljave in povezave kemične tehnologije in analitska kemija. Ti dve stroki sta odkrivali tista zamotana področja, ki jih popreje železarjem ni bilo mogoče razvozljati. Analitično kemijo, ki je nekoliko mlajša od kemične tehnologije, je uvedel Deseroizilles v letih 1795 do 1806. Prvotne analitične metode so bile zgolj za kontrolo tehničnih produktov v takratnih časih mnogo v uporabi predvsem kisline in lugi. Mnogo zaslug na področju analitične kemije ima švedski kemik Joens Jakob Berzelius, ki je l. 1823 izdelal in proučil metode za kemično preiskavo različnih rud in mineralov. Del takratnega kemika je bilo težavno, ker je

Joens Jakob Berzelius (1779–1848)

bila metodika raztapljanja trdne materije tako malo poznana. Težave, ki so nastopale pri razkrajanju trdne materije, je premagal Berzelius z uvedbo novih talilnih načinov, od katerih so nekateri še danes v rabi. Berzeliusova zasluga je tudi študij o tehnologiji plavžarstva, o različnih vrstah surovega železa in o poteku kemičnega procesa v visokih pečeh, katerega je kot prvi kemik podal. O poteku kemičnega procesa v visokih pečeh je pozneje še globlje razpravljal Robert Bunsen.

Važno poglavje Berzeliusovega življenjskega dela je uvedba puhalke v kemiji in mineralogiji. Znani francoski kemik Gay Lussac je zasnoval 1824. leta klorimetrijo, leta 1828 alkalimetrijo in leta 1846 propagiral permanganometrijo. Permanganometrija ima velik pomen v analitični kemiji, ker je leta 1846 Frederic Marguerite izdelal metodo za titracijo železa s permanganatom. Delo Marguerita pa je poenostavil C. Reinhardt. Na ta način je bilo mogoče vsebnost železa točno določiti v železnih in drugih rudah.

Pred 96. leti so bile uvedene titracijske metode, ki so se jih posluževali na visokih šolah, institutih in industrijskih laboratorijih.

Gay Lussac (1778–1859)

Važno za železarski laboratorij je leta 1879, ko je J. Volhard napravil titrimetrično določitev mangana, ki jo je leta 1884 Nikolaus Wolff izpopolnil. Leta 1890 je C. Reinhardt v Nemčiji odpravil z etrom železo, ki je motilo določevanje žvepla v železovih snoveh. Določevanje žvepla se je poenostavilo z uvedbo kadmijeve razstopine in jodometeričnega določanja.

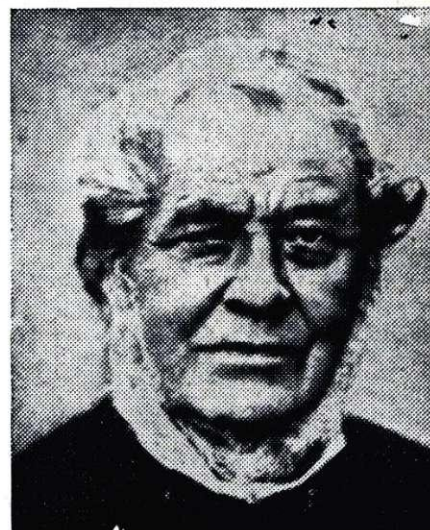
Mnogo zaslug za uvedbo analitskih metod imajo Bunsen, ki je uveljavljal volumetrično analizo z jodom — leta 1853, dalje H. Schwarz (1850), Fridrich Mohr (1853), ki so volumetrijo izpopolnjevali in ji omogočili, da je prodrla v vse tiste laboratorije, kjer se raziskujejo industrijski materiali.

Velikega pomena za analitsko kemijo je Bolleyev priročnik, ki je izšel leta 1853 v Nemčiji. V priročniku so podane metode o tehnološko-kemičnih preiskavah. Leta 1861 je izšla druga izdaja priročnika na 475 straneh, kjer so obravnavani kvali- in kvanti-postopki za minerale in ostale industrijske artikle.

Ceprav v devetnajstem stoletju še ni bilo tesne povezave med znanostjo in tehniko, so v železarskih laboratorijih odkrivali vedno nove pripomočke in metode pri raziskavi železa in njegovih spojin. Ljudje iz obratov so se raje posluževali poskusnega talenja in kovaških prob kot analitskih podatkov. Tako n. pr. je nemški strokovnjak Kasten verjel in oznanjal, da analitični postopki ne bodo zasenčili kovaških prob. Vzrok temu načelu so bili dolgi in zamotani analitični postopki, ki so dali rezultate šele drugi dan po odvzetju probe.

Mnogo desetletij je minilo, da je železarski laboratorij dobil boljše orodje in hitrejše postopke. Čas za določevanje ogljika in žvepla po profesorju Victor Eggertzu, C. Reinhardt in J. W. Rothu se je mnogo skrajšal z uvedbo pečice po C. Marsu in z zgorevanjem železa v kisiku po Neumannu. Za hitro določevanje

Robert Bunsen (1811–1899)

vanje mangana v jeklu so zaslužni G. Knorre, ki je uporabil persulfat za oksidacijo, dalje Hugh Marshall, ki je uvedel srebrov nitrat kot katalizator. Leta 1907 je uvedel O. Brunck obarjalno metodo za nikelj iz dimetilglioksimom.

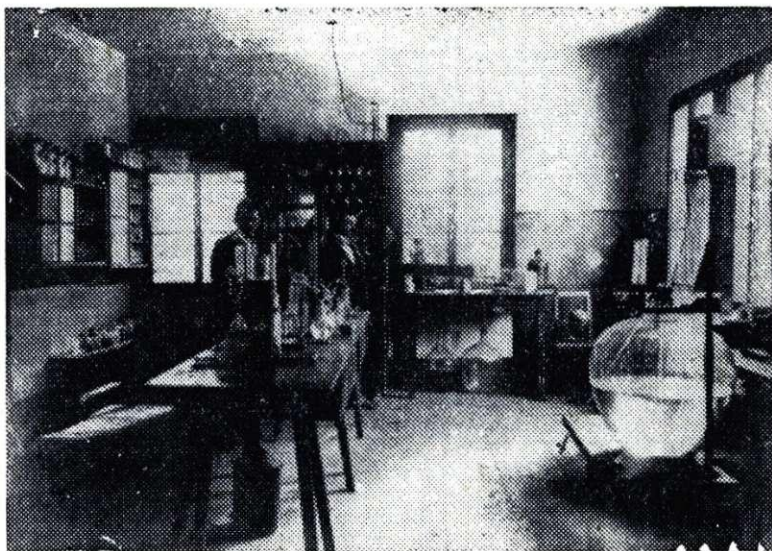
Leto kasneje je G. Misson uvedel kolorimetrične metode za določevanje fosforja.

Poleg analitičnih metod za raziskavo surovega železa, litega železa, jekla, rud, žlindre itd., so se začele uveljavljati še druge metode, ki so služile za obratno kontrolo peči, plinskih generatorjev itd.

Za ugotavljanje kemičnega sestava generatorskega plina je leta 1875 H. Orsat izdelal prenosljiv plinski analizator, ki je še danes v rabi. Poleg Orsata je pomemben Hans Bunte (1878) s svojimi plinskimi bimetami za določevanje raznih plinov, predvsem po žveplovih. Tudi trdnim gorivom se je posvečala vsa pažnja, predvsem po letu 1891, ko je Marcellin Berthelot iznašel kalorično bombo. Isti uspeh, kot ga je Berthelot dosegel pri trdnih gorivih, je dosegel Hugo Junkers z iznajdbo plinskega kalorimetra iz leta 1892.

Po letu 1920 pa se začno v železarskem laboratoriju nova obdobja, predvsem z uvedbo novih fizikalno-kemičnih postopkov, kot so na primer potenciometrija, kalorimetrija, spektralna analiza itd.

Tako kot v ostalih predelih sveta si je utirala pot kemična tehnologija in analitična kemija na Gorenjskem od starih Ruardovih fužin do današnjih dni. Prvi laboratorij je bil v sedanji Vilmanovi hiši na Stari Savi, pozneje blizu današnjega obrata martinarne in končno v stavbi poleg glavnega vratarja s pododdelkom v šamotarni in Metalurški industrijski šoli.

Prvi kemični laboratorij na Stari Savi

Iz fotografije je razvidno, da je bil za tiste čase laboratorij razmeroma dobro opremljen (aparature in številne kemikalije) in da so se morale vršiti že številne analize, ki jih je uvedel prvi ing. kemik Ignaz Heiser. Heiserjev pomočnik je bil kemik ing. Wakkonig Franz. Za tiste čase je bilo malo analitskega kadra. Prva laboranta sta bila König Pius in Jakelj Valentin. König Pius je pozneje šel iz laboratorija k Bratovski skladnici za bolničarja, sledil mu je tudi Jakelj Valentin, ki je laborant-sko mesto zamenjal za ponovčarja v martinarni.

Prvim laborantom prištevamo tudi Markizetti Antona (Subert), ki je do upokojitve ostal zvest kemičnemu laboratoriju in analitskemu delu.

Mnogo desetletij je minilo od ing. Heiserja do današnjih dni. Z razvojem Železarne na Jesenicah in valjarne na Javorniku, je bilo treba misliti na analitski kader in na čimvečjo povezanost s produktivnimi obrati v cilju kontrole surovin, polizdelkov in izdelkov ter tehnoloških procesov.

Le v tesni strokovni in praktični povezavi z obrati je mogoče težko pridobljene rezultate analitika in tehnologa-kemika koristiti v dobro jeseniške Železarne.

O BARVANJU V INDUSTRIJI

Po zadnji vojni se iz Amerike razširja dinamičen način bavanja, oz. kakor ga tudi imenujejo dinamika barv. To je živo barvanje strojev, naprav, prostorov, stavb in celih tovarn s skladnimi barvami po določenem sistemu. Z eno barvo se pobarvajo vsi stroji, delavniške mize, ograje, z drugo barvo vse stene, nosilci, žerjavi in druga transportna sredstva, s tretjo barvo strop in stropni nosilci itd. Praksa je namreč dokazala, da enolično sivo, belo ali rjavo pobarvani delovni prostori neugodno vplivajo na človeka, ki v njih dela in se zdržuje. Človek izvira iz narave in oko je prilagojeno njenim pisanim barvam. V mestih in industrijskih naseljih pa je človek prisiljen, da preživi del življenja v tovarni in v stanovanju. Oči pa gledajo enolično sive, bele in umazano rjave in druge neprijetne barve ter preko možganov vplivajo na človeški organizem. Z dinamiko barvanja delovnih in stanovanjskih prostorov se ta enoličnost preprečuje ter z živimi barvami vrne očesu ter preko njega človeškemu organizmu, kar zahteva.

Dinamika barv ustvarja delavcem prijetnejše bivanje, večjo preglednost, olajšuje vzdrževanje reda in s tem tudi večja proizvodnjo in zmanjšuje število nezgod. Dosti je ugodnosti, ki nam jih dinamika barv nudi in pametno je, da jih uporabljamo. Ni to le modna muhavost neke pariške modne hiše, ki izdela novi model damskega klobuka tako, da na klobuk povezne še enega, temveč je psihološka in fiziološka potreba človeka, ki mu jo je treba dati.

Barva, s katero prebarvamo prostore, je odvisna od več činiteljev: od lege prostora, razsvetljave, oblike, velikosti, namena itd. Proti soncu obrnjene prostore barvamo s hladnimi barvami, proti severu obrnjene prostore pa s toplimi barvami. Za hladne barve veljajo: zelena, ultramarin, zelenomodra in ledenomodra. Tople barve pa so: rdeča, oranžna in rumena. Prostori, v katerih je vedno nadpovprečna temperatura, se barvajo s hladnimi barvami neodvisno od lege.

Z barvnimi efekti lahko prostore povečujemo in manjšamo. Tesne prostore z nizkim stropom barvamo z barvami, ki napravijo prostore večje. Velike prostore, ki jih hočemo napraviti na izgled manjše, pa barvamo z barvami, ki jih zmanjšujejo. Barve, ki oddaljujejo, so: zelena, rumena in zelenomodra, nasprotni učinek pa imajo rdeča in oranžna. Mnogo se uporablja tudi kombinirano barvanje. V prostorih z visokimi stropi pobarvamo strop z barvo, ki strop približuje. Prostore z nizkim stropom pa barvamo

z barvami, ki oddaljujejo, stene pa se proti stropu napravijo svetlejše.

Za delavnice, pisarne, risalnice ter slične prostore najbolj priporočajo rumenkastozeleno barvo v svetlem tonu, ker se na taki barvi oko spočije. Posrečena kombinacija pri kombiniranem barvanju je ta, da stene prebarvamo rumenkastozeleno, strop pa z rumeno, podobno sončni svetlobi ali pa obratno, da je strop rumenkastozelen, stene pa rumene.

V prostorih, ki so osvetljeni enostransko, so ene stene temnejše in te se barvajo s svetlejšimi barvami, tako da osvetljenost nekako izenačimo.

V delavnicah z železnimi konstrukcijami stebri in nosilci vse preveč izstopajo, zato jih prebarvamo enako kot stene, prečniki oz. stropni nosilci pa se barvajo enako kot strop.

V delavnici so stene in strop prebarvali z eno barvo, stebre in predalčno konstrukcijo, ki nosi strop, pa z drugo barvo. Ker je bila predalčna konstrukcija precej gosta, stebri pa številni, je bil učinek porazen — kakor da bi pogledal v rešeto.

Skupine cevovodov, ki pokrivajo cele površine sten, se barvajo enako kot stene, cevovodi na stropu pa enako kot strop. Označba cevovodov z barvami se napravi samo na začetku, na koncu in pri ventilih.

Tla se barvajo s toplimi barvami. Zaradi vzdrževanja snage naj bodo v svetlem tonu, ker temnejši toni nesnago zakrijejo, svetlejši toni pa nas sami silijo, da vzdržujemo čistočo. Sivo prebarvana tla podajajo občutek mraza (kakor da bi stali na betonu), nesnago pa zakrijejo.

Barva delovne površine se izbere tako, da se na nji dobro odraža obdelovalni predmet. Paziti pa je treba, da se delovna površina ne blešči, s tem se oči manj trudijo in delo se pospeši. Za površino pisalne mize je najbolj priporočljiva zelena barva. Nekdaj so prekrivali pisalne mize z zelenim pivnikom, na katerem se je bel papir lepo odražal, pivnik ni reflektiral svetlobe, obvarovala pa se je tudi miza.

V začetku razvoja industrije so barvali stroje črno in še danes lahko vidimo po obratih take stroje. Kmalu pa so spoznali neugoden vpliv te barve in so jih začeli barvati sivo ali zeleno v različnih barvnih odtenkih. Industrijsko razvite države imajo normirane barve za stroje. Pri nas teh standardov še ni, zato pa pobarvajmo črne stroje z barvo ostalih modernejših strojev v delavnici ali obratu.

Napačno so razumeli dinamiko barv tisti, ki so dali na pr. na enem stroju prebarvati ogrodje z eno

barvo, hidravlične cevovode z drugo, električno napeljavajo s tretjo barvo itd.

Prvi pogled na tak stroj napravi ugoden vtis, toda delo na takem stroju slabi delavcu koncentracijo in ga dela raztresenega. Poleg tega tako barvanje stroj razčlenjuje, tako da ne tvori več ene celote. Dopolnilni oz. pomožni deli vse preveč izstopajo ter nas motijo. Podraži pa se tudi vzdrževanje, ker je treba nanašati na majhne dele veliko različnih barv.

Priporočljivo je pobarvati v nekaterih primerih premične dele strojev, tako da se odražajo od ostalih delov. To velja zlasti za dele, ki niso zavarovani. Na pr. nož pri škarijah, zobata kolesa, ročice itd. S tem se poveča delavna varnost delavca.

Lastnosti barv, da jih človek hitro zapazi in da delujejo nanj refleksno, da delujejo takoj na živce drugih organov brez posredstva centralnih možganov, se uporablja za zmanjšanje nezgod pri delu.

Strokovne organizacije industrijskih držav so se zedinile, da je potrebno uporabljati enotne varnostne barve v vseh podjetjih. S tem se doseže enaka refleksna reakcija barve na človeka pri enakih nevarnostih ali opozorilih v vseh podjetjih. Delavcu, ki nastopi v drugem podjetju, se ni treba privajati novim varnostnim barvam.

Ne zadostuje pa, da zobata kolesa, ki lahko zagrabijo, samo prebarvamo z opozarjajočo barvo, temveč jih je treba tudi zavarovati. Zavedati se moramo, da je barvanje samo pripomoček k varnostnim ukrepom, ne more jih pa zamenjati, saj so mnogi ljudje za barve neobčutljivi.

Barve, ki se uporabljajo za varnostne namene, so: rdeča, oranžna in zelena. Določila jih je mednarodna organizacija za standarizacijo (ISO).

Rdeča barva označuje neizogibno nesrečo. Z njo označujemo prometne signale, priprave in orodje za gašenje požara, zasilne vzvode, zasilne zavore, zasilne ventile, gl. električna stikala itd.

Oranžnorumena barva je splošno opozorilo za nevarnost ter nas opozarja, da naj bomo previdni.

Uporablja se za označevanje nevarnih delov, ki jih ni mogoče zaščititi s posebno napravo. Na pr. rezila škarij, nezaščiteni zobata kolesa, notranjost menjalnikov, notranjost električnih stikalnih omar, notranjo stran pokrovov na tleh, ki opozarjajo, ko so odprti, na doprtino v tleh itd.

Zelena barva se uporablja kot nasprotje rdeče barve, da nevarnosti ni. Z njo se označujejo zasilni izhodi, omarice za prvo pomoč, zasilne lestve, gumbi za vstavljanje (po novih IEG predpisih — po starih so rdeči, kar je nesmiselno) itd.

Varnostne barve se morajo uporabljati tako, da padejo v oči. Če okolica tega ne zagotavlja, je potrebno uporabiti kontrastne barve. Ti sta: za rdečo in zeleno bela, za oranžnorumeno pa črna. Tako se uporablja opozorilna, to je oranžno rumena barva in črna barva, v poševnih pasovih za opozorila pri preozkih prehodih, na odbijačih in škripcu žerjava itd. Pri tem pa se ne sme preveč pretiravati, ker se s tem slabi refleks. Tako na pr. ne bomo prebarvali celega žerjava z oranžnorumenimi in črnimi pasovi, temveč le najbolj izpostavljene dele. V železarni se na mnogih mestih vidi, da uporabljajo rumeno barvo kot opozorilno. Primernejša je oranžnorumena in po ISO predpisih edino dovoljena. Primer uporabe rdeče in njej kontrastne barve so železniške zapornice. Lep primer uporabe kontrastne barve je tudi zelena omarica za prvo pomoč z belim križem.

Predno se odločimo za barvanje obrata, delavnice, stroja itd., dobro premislimo o vseh pogojih, ki jih objekt zahteva. Preštudirajmo skladnost barv in morebiti celo napravimo skico objekta in ga pobarvajmo z zamišljenimi barvami. Premislimo, kje bomo uporabili varnostne barve, da bodo najbolj učinkovite ter ne bodo slabile refleksa. Razlika v ceni dinamično barvnega objekta z ozirom na stari način barvanja je neznatna in se nam bo desetkratno poplačala. Ker v Železarni mnogo barvamo, je že čas, da začnemo barvati moderno; pa ne samo moderno, temveč tudi lepo, ugodno, gospodarno in varno.

S. F.

Odlikovani
sodelavci iz
naše železarne

Foto:
Torkar

rani, skoraj ni potihnilo burno ploskanje, zlasti, ko je za člana CK predlagal tov. Tita. Takrat smo vsi delegati vstali, več minut ploskali, po dvorani pa se je razlegla pesem »Druže Tito, mi ti se kunemo, da sa Tvoga puta ne skrenemo« ter vzkliki »Mi smo Titovi, Tito je naš! Mi volimo Tita, Tito voli nas!« itd. Prav tako smo navdušeno pozdravili kandidate tovarišev Kardelja, Rankoviča, Vukmanoviča, Čolakoviča in drugih. Nekaj pred 13. uro smo delegati prejeli volilne listke in jih oddali skrbno izpolnjene v volilne skrinjice, ki so bile postavljene na različnih mestih kongresne dvorane.

Zadnji dan kongresa se je razlikoval od vseh ostalih po tem, da se je še bolj manifestirala enotnost, ki je bila značilna za celotno delo kongresa. Prisrčna topla manifestacija se je začela zjutraj in je trajala prav do zaključka kongresa.

Pred zaključkom VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije je imel zaključni govor tov. Tito, v katerem je med drugim rekel tudi tole:

»Zares smo lahko zadovoljni in ponosni na izredno idejno-politično enotnost in na enodušnost, ki sta prišli med delom kongresa do polnega izraza. Enotnost in čvrstost Zveze komunistov ter našega ljudstva nista zgrajeni samo na nekakšnih ozkih mednarodnih koristih, marveč sta globoko prežeti tudi s čutom mednarodne solidarnosti z vsemi delavskimi in naprednimi gibanji, kakor tudi s kolonialnimi narodi, ki se bore za svojo svobodo in neodvisnost.« Tako je nadaljeval tov. Tito, mi pa smo v srcu in glasno odobravalni vsako njegovo besedo. Vsaka beseda je bila globoko premišljena, stvarna in prepričljiva. Svoj zaključni govor je tovariš Tito zaključil z besedami:

»Na koncu dela našega kongresa, tovariši in tovarišice bi Vam rad še enkrat želel mnogo uspehov v Vašem nadaljnjem delu za blaginjo naše socialistične dežele.

Naj živi Zveza komunistov Jugoslavije!

Naj živi mednarodna solidarnost delavskega razreda in vseh naprednih sil!»

Besede tovariša Tita so se globoko vtisnile vsem delegatom, prav gotovo pa tudi vsem tistim, ki so kakorkoli sledili delu in zaključku kongresa.

Po zaključku kongresa je bila tudi prva seja novoizvoljenega CK Jugoslavije, na kateri je bil ponovno izvoljen za generalnega sekretarja tovariš Tito, za sekretarja pa tovariša Kardelj in Rankovič. V sekretariat Izvršnega komiteja pa so bili izvoljeni tovariši Josip Broz - Tito, Edvard Kardelj, Aleksander Rankovič, Svetozar Vukmanovič in Ivan Gošnjak.

Zdaj je pred nami obdobje, v katerem bo treba še bolj vztrajno in odločno nadaljevati boj za socializem, za nadaljnjo izgradnjo in pravilno socialistično vzgojo, za odpravljanje vseh tistih napak in slabosti, ki so se v preteklosti kazale v naši vsakdanji praksi. Dolžnost Občinskega in Tovarniškega komiteta ZK, vseh članov ZK, sindikalnih, mladinskih in ostalih vodstev ter vseh ostalih družbenih organizacij ter družbenih organov in vseh delovnih ljudi v naši občini je, da razvijamo socialistično misel, da se borimo za uresničevanje vsega, kar je sprejel VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije in kar nam nalaga pismo Izvršnega komiteja CK ZKJ. Boriti se moramo proti vsem poskusom izkrivljanja poti, ki je začrtana, pa naj se pojavljajo od kjerkoli in od kogar koli. Iskrenost, poštenost, zavestnost in požrtvovalnost, to moramo zahtevati od samih sebe in od vsakogar; kdor pa misli drugače, naj se premisli, sicer ga ne moremo smatrati za člana naše družbe.

Ivo Saksida

Ob prazniku dela je bilo 23 železarjev odlikovanih

Kakor vsako leto, so po vseh občinah tudi ob letošnjem prazniku dela podelili najzaslužnejšim visoka odlikovanja predsednika republike maršala Tita. Na predvečer našega največjega praznika se je zbralo v gornjih prostorih Kazine 23 letošnjih odlikovancev ter predstavniki Železarne, Upravnega odbora, Delavskega sveta, Sindikata, Komiteja in drugi. Zanimivo je, da so bili letos v jeseniški občini odlikovani le najzaslužnejši člani delovnega kolektiva Železarne Jesenice, kar je tudi podjetju v ponos. Predsednik ObLO Jesenice, tov. France Treven, je poudaril važnost podelitve odlikovanj, podelil odlikovanja in čestital odlikovancem k visokemu odlikovanju. Z medaljo dela so bili odlikovani Anton Gregorčič (martinarna), Jožefa Kalan (zavijalnica), Franc Klinar (martinarna), Rudolf Pančur (konstruktorska delavnica), Mihael Pogačnik (konstruktorska delavnica), Anton Prašnikar (žična valjarna),

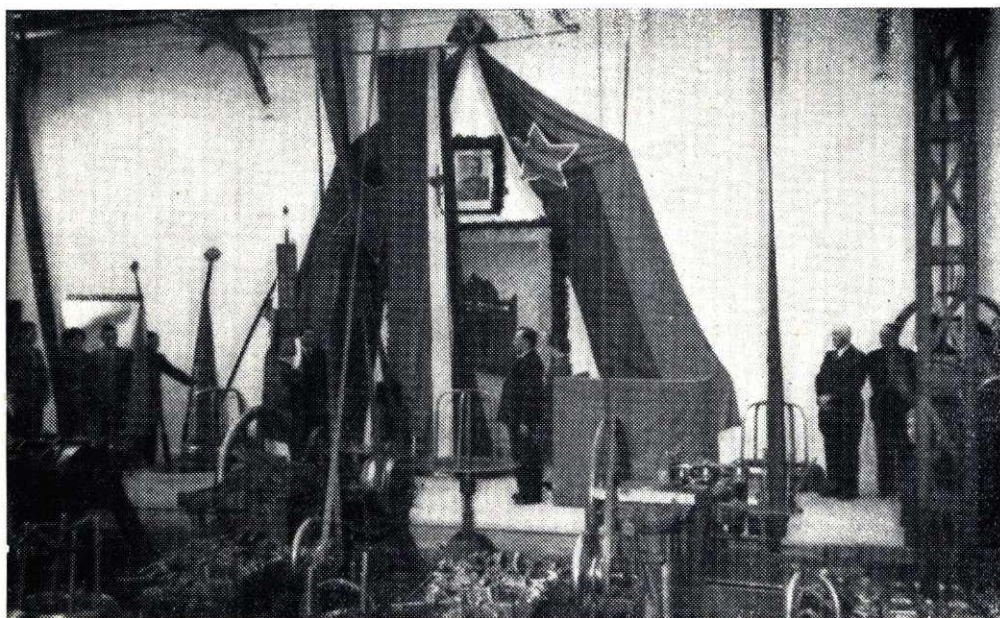
Rudolf Rajhman (žebeljarna), Klemen Robič (martinarna), Filip Švajger (modelna mizarna) Franc Vrhunc (martinarna) in Martin Žvab (valjarna 2400). Red dela III. stopnje pa so prejeli Anton Bevc (jeklovlek), Martin Čufar (visoka peč), Jože Klinar (promet), Marjan Kreigher (gradbeni oddelek), Jože Kuralt (hladna valjarna), Katarina Lokar (jeklovlek), Ivan Mavc (žična valjarna), Albin Noč (hladna valjarna), Andrej Ples (žična valjarna), Aleksander Rjazancev (OTK) in Janez Sodja (Javornik II), ki pa je že upokojen. Poleg odlikovanja je prejel vsak odlikovanec knjigo »Bili smo v Španiji« kot darilo Železarne Jesenice. V imenu odlikovancev se je za visoka priznanja zahvalil odlikovanec Andrej Pleš. Dejal je, da odlikovancev visoka priznanja predsednika republike ne bodo uspavala, marveč bodo v bodoče s še večjim delovnim poletom delali za čimprejšnjo popolno izgradnjo socializma.

Tako žive in delajo naši žebtljarji

V eni zadnjih števil *Železarja* smo obširno pisali o naši žebtljarni. V članku smo bralce *Železarja* seznanili s proizvodnimi problemi tega obrata. Omenjena je bila tudi vsestranska prizadevnost članov obratnega kolektiva žebtljarne, ki so kljub težkim delovnim pogojem uspeli v zadnjih povojnih letih povečati proizvodnjo žebtljev, vzmeti in todeče žice. Poleg svojega rednega dela pri žebtljarskih strojih pa naši žebtljarji temeljito in vsestransko skrbijo za urejeno življenje kolektiva. Naša žebtljarna sodi med tiste obrate, kjer je dobra povezava med organizacijami. Sodelavci v žebtljarni se lahko upravičeno pohvalijo, da v svoji sredi nimajo tovarišev, ki bi stali ob strani sindikalne organizacije. To velja tudi za njihovo mladinsko

pripravlja pa vse potrebno za izvedbo naslednjih nalog. V bližnji prihodnosti nameravajo taboriti v bobinjski dolini, organizirali pa bodo tudi tri-dnevni izlet na Reko, kjer si bodo ogledali rafinerijo našte in druge zanimivosti Reke ter njene okolice, prosti čas pa bodo porabili za kopanje v morju.

Priznati je treba, da so se naši žebtljarji posebno lepo pripravljali na praznovanje 1. maja. V nedeljo dne 27. 4. 1958 so imeli skromno, toda pristrčno slovesnost. Dopoldne ob 9. uri so se zbrali v lepo okrašeni žebtljarni pri odkritju spominske plošče padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja, svojim nekdanjim sodelavcem, ki so pred drugo svetovno vojno delali v žebtljarni. Ta dan so

Spominska
svečanost
v žebtljarni

Foto:
Torkar

organizacijo. V žebtljarni je 34 mladincev in mladink, ki pridno pomagajo vodstvu svoje organizacije pri izpolnjevanju sprejetih obveznosti. Mladinska organizacija v žebtljarni je bila posebno delavna v dneh, ko je v Ljubljani zasedal VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Skupno s člani osnovne organizacije ZK so imeli posvetovanje, na katerem so prebirali bogato gradivo VII. kongresa in živahno razpravljali o problemih, ki so bili na ljubljanskem kongresu močno poudarjeni. Na že omenjenem sestanku so sprejeli v partijo 5 mladincev — žebtljarjev in sicer: Franca Strajnjarja, Marjana Knijica, Andreja Pirmana, Jožeta Hlebanjo in Anico Brojan. Pred kratkim so si mladi žebtljarji ogledali študio Radia Ljubljane, s seboj pa so povabili tudi starejše sodelavce, ki so včlanjeni v sindikalni organizaciji. Akcija je lepo uspela,

žebtljarski stroji mirovali, namesto običajnega ropota pa so se slišali zvoki jeseniške godbe, ki je pred začetkom slavnosti igrala borbene pesmi in koračnice. Ob 9. uri so se pred lepo okrašeno ploščo zbrali žebtljarji s svojimi svojci in tudi gostje. Med udeleženci lepe spominske svečanosti v žebtljarni so bili tudi tovariši: Gašperin Franc, novi predsednik DS, ing. Konstantin Rebek, tehnični direktor železarne, tov. Franc Leben, predsednik TO sindikalne podružnice, zastopniki obratnih kolektivov v železarni, upokojeni žebtljarji, tov. Ciril Triler pa je zastopal Upravni odbor naše železarne in Občinski odbor Zveze borcev Jesenice.

Poleg godbe na pihala so pri svečanosti sodelovali tudi jeseniški pevci, sekretar Osnovne organizacije ZK v žebtljarni, tov. Globočnik-Rok pa je v svojem spominskem govoru poudaril pomen slovesnosti

Mlade
žebjarje
sprejemajo v
partijo

Foto:
Torkar

in lepo gesto naših žebjarjev, ki trinajst let po drugi svetovni vojni niso pozabili svojih nekdanjih delovnih tovarišev — padlih borcev v NOB.

Žebjarji so skupno z ostalimi sodelavci v naši železarni sledili njihovem zgledu in so po osvoboditvi s podvojenimi silami prijeli za delo. „Nikjer nas ne manjka“, tako pravi tov. Globočnik, „povsod sodelujemo z zavestjo, da je naš trud bogato poplačan z doseženimi uspehi pri gradnji socialistične družbene ureditve v naši državi. Vsi člani žebjarskega kolektiva se zavedamo, da naše delo

ni samo pri strojih in na delovnih mestih, v zavijalnici ter ostalih oddelkih žebjarne, zavedamo se, da moramo prav tako velik delež prispevati s svojim sodelovanjem v organih delavskega upravljanja, v sindikalni organizaciji ter ostalih organizacijah. Bolj kakor kdaj koli popreje se zavedamo, da moramo tudi v teh organih postati mojstri dela. Kadar bomo dosegli svoj namen, tedaj bomo uverjeni, da smo se v zadostni meri oddolžili spominu 12 padlim žebjarjem, katerim smo danes odkrili spominsko ploščo“.

Kje bomo preživeli letni dopust?

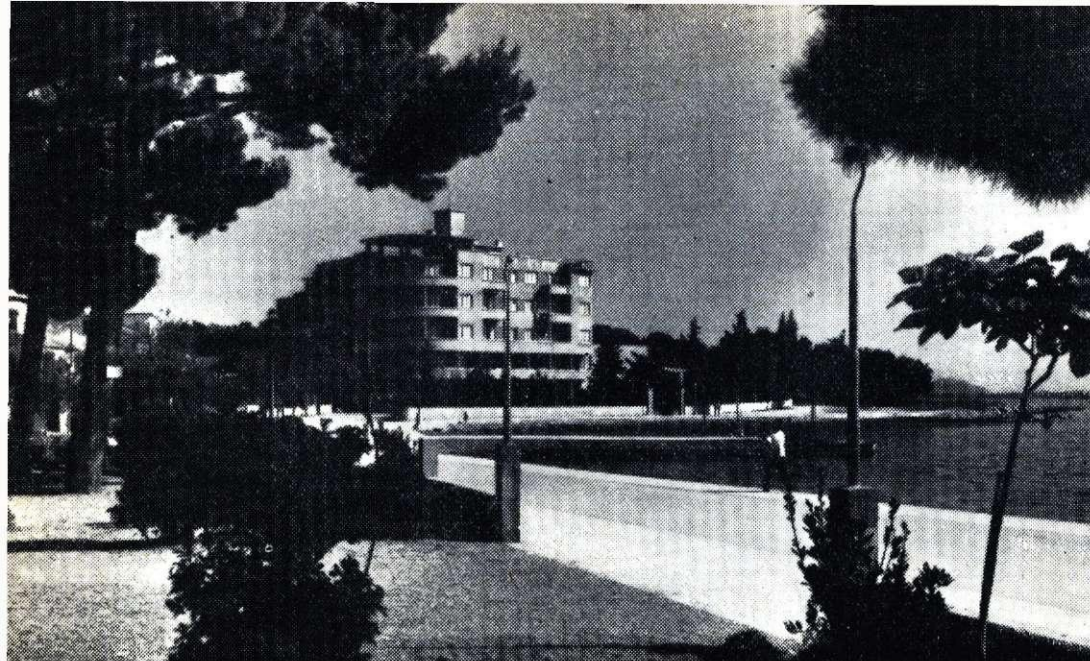
Končno mi je le uspelo dobiti referenta za od dihe pri sindikalni podružnici tov. Likovič Lojzeta. Pogovorila sva se kar na njegovem delovnem mestu v cevarni. Prosil sem ga, naj za naše bralce odgovori na vprašanje, ki je v tem času najbolj aktualno: Kako potekajo priprave za letovanje naših delavcev in uslužbencev v poletnih mesecih?

Pri tovarniškem odboru sindikalne podružnice imamo posebno komisijo, ki šteje 5 članov. Naloga te komisije je, da pripravi vse potrebno za letovanje naših delavcev — članov sindikata ob morju in v počitniškem domu na Mežakliji. S pripravami, tako pravi tov. Likovič, smo začeli že v mesecu januarju, kajti pravočasno je bilo treba poiskati primerne kraje za letovanje, ki bi prišli v poštev razen Počitniškega doma kovinarjev v Crikvenici. S posebnimi podpisi smo se obrnili na Turistična društva v večjih krajih ob morju, prejeli pa smo vrsto ugodnih odgovorov. Potem ko smo si na licu mesta ogledali kraje, kjer smo imeli ponudbe,

smo se odločili za taborjenje v Biogradu na moru. Svoj tabor bomo uredili v velikem borovem gozdiču v neposredni bližini hotela Ilirije. Prostor je večji od onega v Vodica pri Šibeniku in tudi pogoji za taborjenje so ugodnejši.

Med najlepše turistične kraje v naši državi spada tudi mestece Barbat na otoku Rabu. Tu bodo naši železarji imeli dovolj prilik, da si naberejo svežih moči za delo v tovarni. Tamkajšnje turistično društvo bo organiziralo izlete v bližnje kraje z motornim čolnom, v neposredni bližini so vinogradi, in tudi plaža je lepo urejena. Tu bodo prišli na svoj račun tudi oni, ki jim plavanje dela morebitne preglavice in težave.

Kakor vsako leto bo velika večina prijavljenih članov našega kolektiva koristila svoj dopust v Crikvenici. Omenimo naj, da je predvidena zamenjava pohištva in lestencev v sobah. To se bo zgodilo v najkrajšem času. Odstranjeno je tudi ostro kamenje na plaži v neposredni bližini doma, prostori v domu bodo na novo prebeljeni in opleskani, tako da bo vsestransko preskrbljeno za ugodno bivanje v Crikvenici. Preostane nam še hotel Keršovani in počitniški dom na Mežakliji.

V borovem
gozdiču bo
taborilo blizu
500 naših
sodelavcev
Na sliki
Hotel Ilirija
Biograd
na moru

Posebna novost v zvezi z letovanjem naših sodelavcev pa je oddih po želji. V ta namen je bil izdelan pravilnik v katerem je med drugim rečeno tudi tole:

Sleherni član kolektiva, ki želi koristiti oddih po želji, mora predložiti potrdilo, da je bil v letošnji sezoni res planiran. Izbira letoviščarskega kraja je poljubna. Regres zato je 400 din dnevno, za dobo 12 dni 4.800 din, za otroke, ki so stari manj kot 10 let, pa prispeva naša sindikalna podružnica 200 din dnevno.

Tozadevni regres se koristniku izplača po vrnitvi na Jesenice in sicer takrat, ko bo predložil že omenjeno potrdilo o planiranju, dalje potrdilo gostinskega podjetja ali plačinske postojanke, da so stroški celodnevnega penziona v redu poravnani. Pravico do regresa — oddih po želji imajo tudi tisti sodelavci in njihovi svojci, ki so se odločili za taborjenje. Le-ti prejmejo za 12 dni 2760 dinarjev, otroci stari manj kakor 10 let 120 dinarjev za en dan ali 1440 dinarjev za 12 dni. Ob izplačilu regresa morajo koristniki, ki so taborili, predložiti potrdilo turističnega društva in potrdilo prijavnega urada tistega kraja ali mesta, kjer so taborili in preživljali svoj dopust.

Prijavljencev za letovanje je iz leta v leto več. Njihovo število je posebno veliko v letošnjem letu, kljub temu, da so povečane kapacitete počitniških domov v krajih, kjer bodo koristili oddih naši sodelavci. Iz podatkov, s katerimi razpolaga komisija za oddihe pri naši sindikalni podružnici, bo v Opatiji v hotelu Keršovani lahko koristilo dopust 200 članov našega kolektiva, v Crikvenici 930, v Biogradu na moru bo taborilo 480 železarjev, v počitniškem domu na Mežakli 60 in na otoku Rabu (Barbat) 336, oddih po želji 208, skupaj 2214 sodelavcev in njihovih svojcev. Vodstvo naše sind. podružnice je pri razdeljevanju prijavljenecv na posamezna letovišča imelo dokaj težko nologo.

Prednost imajo člani našega delovnega kolektiva s svojimi najožjimi svojci in pa tisti sodelavci, ki po osvoboditvi še niso koristili letnega dopusta ob morju ali v drugih počitniških domovih.

Morda ne bo odveč če seznanimo naše bralce še s cenami dnevne oskrbe v že omenjenih domovih, kjer bodo letovali oziroma koristili dopust naši sodelavci:

Za dnevno oskrbo bo treba plačati:

Počitniški dom

	Pred in po sezoni	Med sezono
1. Hotel Keršovan Opatija	180	230
2. Dom kovinarjev Crikvenica	200	250
3. Barbat na otoku Rabu	—	230
4. Dom na Mežakli	—	210
5. Biograd n. m. taborjenje	—	120

Tudi v letošnjem letu nismo pozabili na naše upokojence, je nadaljeval tov. Likovič. Skozi vse razdobje smo odredili 24 mest za upokojene sodelavce, kolektiv obratne ambulante pa ima na razpolago 20 mest. Svoj dopust ob morju ali v počitniškem domu na Mežakli pa bo koristilo brezplačno 100 zaslužnih članov kolektiva naše železarne in invalidov.

Da je v letošnjem letu možno koriščenja oddiha v tolikšni meri, gre zasluga Delavskemu svetu naše železarne, ki je v ta namen odobril 9.557.280 dinarjev. K temu znesku je pristoje še 1 milijon 172.201 din kot ostanek iz lanskega leta, tako da razpolaga sindikalna podružnica z 10 milijoni dinarjev. Poleg tega je DS odobril še 1 milijon dinarjev za koriščenje dopusta v počitniških domovih tistih delavcev, ki imajo poklicne bolezni, odredil pa jih bo oddelek HTZ pri našem podjetju, sporazumno z zdravniški v obratni ambulanti.

Festivalska misel

oplaja našo mladino

Veličasten množičen Pohod ob žici okupirane Ljubljane je prikaz plemenitega tovarštva in poguma.

Lansko leto 23. junija ni samo herojska Ljubljana, temveč tudi vsa Slovenija prikazala in doživela mogočen preporod v telesni kulturi. Preko 105 članskih ekip je prvič startalo na 32 km dolgi progi. Partizanskega pohoda ob žici okupirane Ljubljane se je udeležilo mnogo članov ZB, pripadnikov JLA in LM, člani SD, TVD Partizana, sindikata in športnih organizacij. Tudi Jesenice so že lansko leto postavile na nastopno mesto dve ekipi, mlajša ekipa je vsled naporov odstopila na pol pota, starejši člani (Benedičič Mirko, Knific Jože, Praček Ciril, Pogačnik Tone in Župančič Uroš) pa so v močni konkurenci dosegli prvo mesto pred mnogimi odličnimi in močnimi ekipami. Ta prvi uspeh je na Jesenicah, Žirovnici in Gorjah navdušil in opogumil še druge sposobne športnike.

Letos je okrajni odbor ZB Ljubljana ponovno razpisal tekmovanje »Pohod ob žici okupirane Ljubljane« z razliko, da morajo udeleženci progo 32 km prehoditi, ne pa preteči kot je bilo to lani. Torej so morali udeleženci progo, ki zahteva veliko poguma, premagovanja naporov in plemenitega tovarštva, prehoditi, kar pomeni še mnogo več kot preteči.

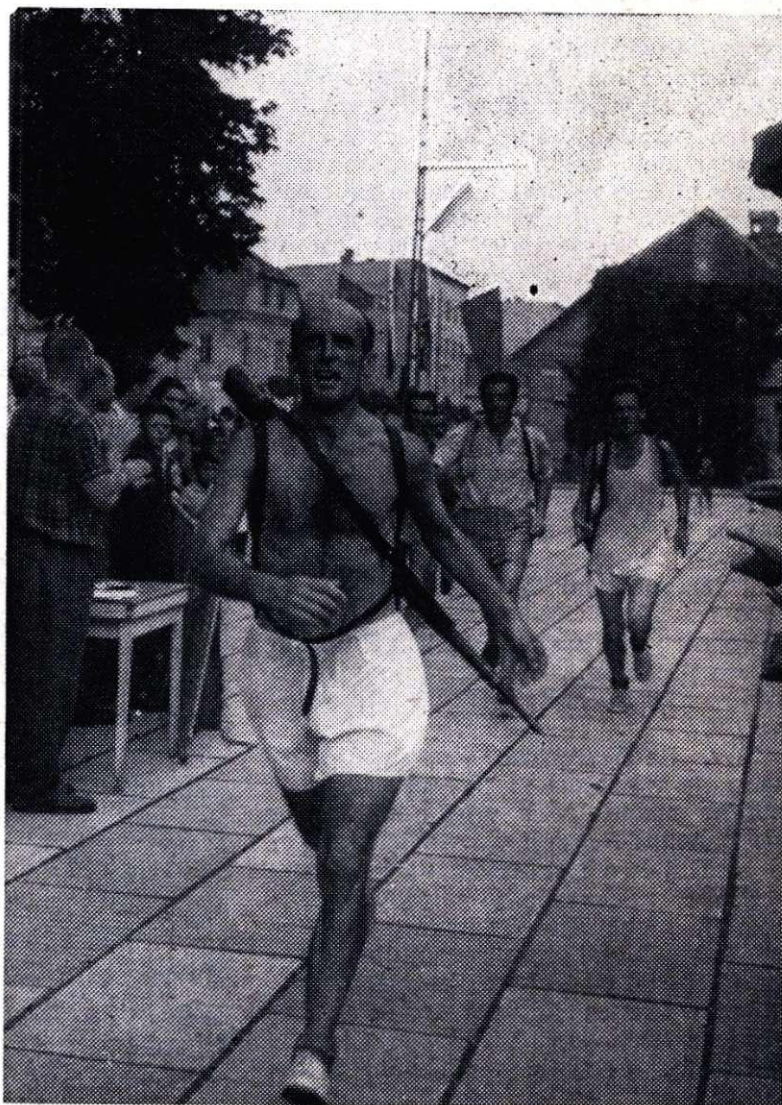
Benedičič Mirko, naš stari poznani in priznani maratonec, je zbral svojo staro petorko. Z rednimi treningi smo začeli, ko je še ležal sneg po Hrušici in mlakah, hoteli smo še enkrat preiskusiti svoje moči, znanje in sposobnosti v hudi konkurenci preko 350 ekip iz vseh krajev, mest in vasi Slovenije. Priprave so bile dolgotrajne, temljite in načrtne, člani ekipe so prehodili v treningu preko 1000 km. To je bilo tudi potrebno in se je rentiralo. Na Jesenicah so se pripravljale na to veliko srečanje v Ljubljani še številne druge ekipe, med njimi mladi taborniki iz rodu Jeklarjev, člani strelske družine Matija Verdnik, obvezniki predvojaške vzgoje in mlajša ekipa naših najboljših smučarjev z Vistrom, Kuljanom, Oblakom, Prežljem in Krčem. Ti navdušeni športniki niso bili sami, trenirali so tudi člani Strelske družine Stol iz Žirovnice, člani TVD Partizan iz Gorij in še mnogi drugi; škoda je le, da športno društvo Jesenice in občinska organizacija ZB s svojimi terenskimi in krajevnimi organizacijami nista aktivirali in mobilizirali svojih članov. Skoraj sramota je, da Jesenice ne morejo sestaviti niti ene ženske petčlanske ekipe.

Naglo se je bližal veliki dan. 11. maja se je prebudila Ljubljana v sončno jutro, od vse povsod so prihajali mladi in stari ljudje, ki so hoteli dati poudarka zdravi festivalski misli. Ploščad pred Gospodarskim razstaviščem je bila podobna pravemu ulnjaku, pesem in harmonika je odmevala prešerno v cvetoče pomladansko jutro, Ljubljana je doživljala svoj veliki praznik. Pisana reka športnikov, planincev, lov-

cev, strelcev, članov sindikalnih organizacij, tabornikov in številnih drugih vseh starosti in obojega spola se je pomikala na nastopno mesto k bunkerju na nekdanjem italijanskem bloku na Titovi cesti; tam smo imeli priliko videti naše najboljše športnike, med nje so se pomešali tudi naši smučarji olimpijci, taborniki, alpinisti, strelci in gorski reševalci. Letos nismo imeli toliko zgledov in upanja na ugoden plasma kot lani, konkurenca je bila letos mnogo večja tako po množičnosti kakor tudi po kvaliteti.

Mirko Benedičič je poslal svojo petorko v napad, zdravo srce in hitre noge ter resnično navdušenje so požirali kilometre mimo Kleč, Litostroja, ilegalne tiskarne, preko Tržaške ceste ob Gradaščici in dalje do strelišča. Kilometri in silna, vedno večja vročina sta tirjala svoje, žulji in utrujenost so uničujoče vplivale na udeležence pohoda. Strmine Golovca so bile usodne za marsikatero ekipo. Preželj je obupaval zaradi velikega krvavega žulja na peti, Uroš je zgubljal vero v samega sebe, Joža je izkazoval tovarštvo in pomagal, kjer je bilo le potrebno, Mirko je požrtvovalno nosil dve, tri puške in vzpodbujal: »Vztrajati moramo, kljub naporom, vročini in strmini, moramo, moramo je bilo srce vsem, pred nami so naši resni tekmeči.« S poslednjimi napori je Mirko diktiral peklenski tempo, zmagati in vztrajati je bil naš edini cilj. Zatajili smo utrujenost, ki nam je silila v mišice in žile, krči so se pojavljali na vseh delih telesa, prehitevali smo mlade in stare — nosila in bose, do skrajnosti utrujene, še mimo Hrušice, Vevč in areodroma in dalje po Šmartinski cesti, za pokopališčem, mimo gramozne jame in že smo se bližali Titovi cesti. S poslednjimi napori smo pospeševali tempo, šlo je za biti ali ne biti, šepetali smo si in tu se nabirajo dragocene minute, tu se drobe kilometri. Na pohod smo šli ob 9.05, na cilj smo dospeli 13.09, štiri ure skrajnih naporov je za nami, pred nami je zmaga in največji uspeh, dosegli smo

Z lanskoletnega pohoda ob žici okupirane Ljubljane

najboljši rezultat izmed vseh preko 350 ekip, zadovoljni smo bili, da smo sposobni prehoditi s puško na rami v veliki vročini (preko 30 stopinj) 32 km. V posebno zadovoljstvo pa nam je bila zmaga, ki smo jo priborili v ostri konkurenci, zmaga s katero smo afirmirali Planinsko društvo Jesenice in ime Jesenic samih. V tem boju nismo bili sami. Na dolgi progi so nam pomagali s krepčili in hladili z vodo še mnogi drugi naši prijatelji in znanci, katerim gre tu na tem mestu naša prisrčna in tovariška zahvala. Levji delež k zmagi pa je treba pripisati našemu Mirku, ki je najskromnejši, plemenit in zmagovit športnik Jesenic, ki nas je bodril in uvajal v tovarštvo in poštenost in nam je bil vseskozi najboljši vodnik ter učitelj.

Ekipa Planinskega društva Jesenice je dosegla častno prvo mesto z najboljšim absolutnim rezultatom. Takoj za nami, le 1 minuto, so bili tovariši iz Strelske družine Stol iz Žirovnice, ki so jo sestavljali mladi in veliko obetajoči športniki Strnad, Gorjanc, Jenko, Velikonja in Vovk; ekipa sindikalne organizacije železarne Jesenice se je uvrstila na častno četrto mesto; sestavljali so jo Preželj, Kuljat, Oblak, Krč in Vister; tudi strelci iz SD Matija Verdnik niso igrali podrejene vloge. Fekonja in Komac sta k uspehu prispevala levji delež, še posebno časten uspeh pa so dosegle mladinke TVD Partizan Gorje z drugim mestom, v postavi Božič, Černe, Repe, Jan in Žagarjeva.

-čič.

Spisal: Miha Klinar — Ilustriral Jaka Torkar

Letni obračun dela DIT pri našem podjetju

Pred kratkim je bil v preurejenih prostorih Kazine na Jesenicah redni letni občni zbor DIT v naši Železarni.

Občnega zbora se je udeležilo blizu 100 članov DIT, kakor tudi predstavnik ZIT, tov. ing. Torkar Janko. Tov. ing. Turk Stanislav je zastopal DRMIT, tov. France Treven pa Občinski ljudski odbor Jesenice.

V odsotnosti dosedanjega predsednika DIT je podal obširno poročilo o delu društva in njegovih sekcij tov. ing. Sikošek Dušan.

Vodstvo DIT je v minulem letu pripravilo vrsto zanimivih predavanj ter ekskurzij, kljub temu pa društvo ni izkoristilo v celoti možnosti za obisk kulturnih prireditev v Ljubljani, dasiravno je bil dvakrat na mesec na razpolago tovarniški avtobus.

Društvo ima 5 sekcij: metalurško, strojno, elektro, gradbeno in kemično. V teh sekcijah deluje 206 članov DIT. Vendar delo naših inženirjev in tehnikov ni bilo usmerjeno samo na strokovno delo v društvu, temveč je bila aktivnost članov DIT vidna tudi v organih delavskega upravljanja v Železarni, v organih ljudske oblasti pri Ljudski tehniki, v Združenju rezervnih oficirjev, organizaciji Protiletalske zaščite itd.

Delo posameznih sekcij je bilo dokaj različno. V metalurški sekciji je vključenih 40 % članov DIT, vendar delo te sekcije ni bilo zadovoljivo spričo velike obremenjenosti in pa odsotnosti tovarišev, katerim je bilo na zadnjem občnem zboru zaupano vodstvo sekcije.

Vodstvo strojne sekcije je pripravilo dvoje predavanj, za katera je vladalo zanimanje in tudi obisk je bil zadovoljiv.

Tov. Rado Torkar, obratovodja li-varn, je v svojem predavanju seznanil zbrane poslušalce z vtisi s potovanja po Zahodni Nemčiji, govoril pa je tudi o izkušnjah s termitskim varjenjem.

Druge predavanje je pripravil obratovodja mehanične delavnice, tov. Boris Puh: »Metaliziranje strojnih delov« in »Zaščita pred korozijo«. Tov. ing. Vilman France je imel tretje predavanje z naslovom »Vzdrževanje in organizacija delavnic v Zahodni Nemčiji«.

»In pravica jih je kaznovala že na tem svetu. Postrelili so jih, postrelili na tisoče brezbožnikov. Toda ta kazen je bila ničeva proti tisti, ki jih je čakala na onem svetu.«

»Zdaj jih žge in žgal jih bo na vse večne čase strašni peklenški ogenj, ki so ga zaslužili s tem, ker so si nakopali jezo božjo, zaslužili, ker so odpovedali pokorščino svojim gospodarjem, ki so imeli oblast nad njimi. Vsaka oblast je od boga in kdor se oblasti upira, bo pogubljen. Kaznovani so bili neverniki,« je govoril župnik, »toda satan ne bi bil satan, če bi se bogu ne upiral. Poslal je na svet krive preroke, ki prerokujejo ubogemu ljudstvu, da ne bo več ubogo, če jim bo sledilo, če se bo uprlo cerkvi in cesarju, oblasti, ki je postavljena od boga in se je zato smrtnik brez smrtnega greha ne sme dotakniti... In vendar, dragi verniki, vemo, da se je tudi k nam zaneslo to satanovo seme, da rodi in hoče prerasti pšenico gospodovo. Kdo so ti satanovi preroki, vam ni treba praviti. Povedal vam bom le to, da so to prijatelji krvavca Železnikarja, ki je javno odobral umor ruskega carja Aleksandra II., krvavca Železnikarja, ki je s svojimi pajdaši - anarhisti in socialisti (tako se imenujejo ti preroki satanovi!) — pripravljali tudi našemu presvetlemu katoliškemu cesarju, najbolj katoliškemu cesarju na svetu, njegovemu apostolskemu veličanstvu in našemu dobrotniku, skrbnemu očetu vseh nas, presvetlemu cesarju Francu Jožefu, ki je bil tako milosten, da je tega zločinca obsodil samo na deset let težke ječe, namesto da bi ga — hlapca satanovega — obsodil v božjo slavo in našo srečo na smrt na vislicah. Tako je zločinec zaslužil in tako bi zaslužili vsi satanovi preroki, tudi tukajšnji, ki so se kakor garjave ovce pomešale v hlev, ki mi ga je — nevrednemu pastirju — zaupal gospod.«

Župnik je zajel sapo.

»Vaše zveličanje, dragi verniki, ali vaše večno pogubljenje,« je župnikov glas preteče grmel s prižnice, »odvisi od tega, ali boste znali povedati hlapcem satanovim, da jim ni mesta med nami, znali povedati tako odločno, kot to od vas zahteva sveta cerkev — ta večna Petrova skala, ki je peklenska vrata ne bodo premagala. In sveta cerkev zahteva od vas, da postanete njeni bojovníki, da zaprete satanovim prerokom usta, četudi uporabite silo. Udarite njihovega pastirja in čreda se bo razkropila. Ne bom ga imenoval. Sami ga poznate...«

»Trojar, Trojar, Trojar...« je završalo po cerkvi.

»Sami ga poznate, sem rekel, in poznate njegove,« je nadaljeval župnik. »Preprečite jim razširjati satanovo vero v imenu boga, gospoda našega Jezusa Kristusa. Amen.«

Pridiga je bila krajša kakor navadno. Fric je videl, da je župnik pogledal na debelo uro, ki jo je pred pridigo položil na prižnico, jo vzel in skupaj z evangelijem in oznanili odnesel v zakristijo. Harmonij je intoniral pesem in pevci so zapeli. Nekaterim se je poznalo, da so hripavi. S svojimi glasovi so rušili harmonijo in melodijo pesmi. Ta disharmonija pa je bila čudovito harmonična z razpoloženjem, ki je vladalo ta dan v cerkvi.

Župnik in strežnika so zopet pristopili k oltarju. Maša je bila hitreje opravljena kakor druge nedelje. Komaj je minila, so se gruče vročerkvrnežev valile proti Ferjanovi gostilni.

Fric je prehiteval ljudi. Pozdravljali so ga. Märsíkdo je rekel:

»Zdaj ga bomo, antikrista!«

»Da, da,« je odgovarjal Fric, dasi ni vedel, koga mislijo. Prejšnji dan je bil pijan in se je le medlo ali skoro nič spominjal, kaj je

Elektro sekcija je organizirala naslednja predavanja:

Ing. Kramar: »Prečrpavanje vode iz savskega bazena v jezero Završnica.«

Ing. Golc: »Hidrocentrala Moste.«

Ing. Sikošek: »Svetovni energetski problemi.«

Ing. Bajc: »Ozemljitve strojev.«

Obiskovanje predavanj pa ni edina naloga članov elektro sekcije. Člani omenjene sekcije so popularizirali Elektrotehniški priročnik in slovarček strokovnih izrazov, udeležujejo pa se tudi predavanj inozemskih strokovnjakov, ki jih organizira Elektrotehnično društvo v Ljubljani.

Člani kemične sekcije so v glavnem obravnavali analitsko problematiko, ki je tesno povezana z delom v tovarni. Zaradi zanimivosti predavanj so se poleg rednih članov kemične sekcije udeležili tudi drugi analitiki.

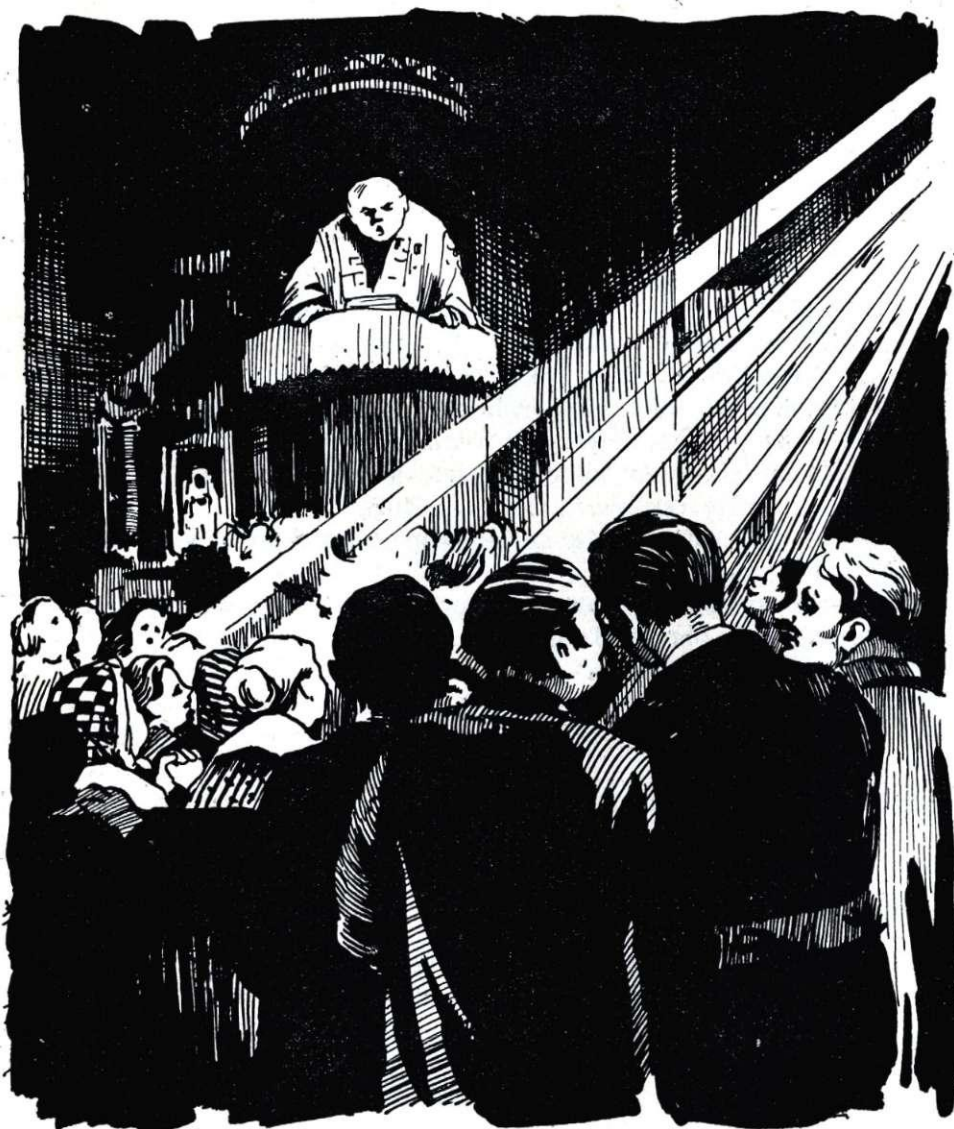
Na Jesenicah deluje tudi Društvo za varilno tehniko in šteje 45 članov. Vodstvo te sekcije se že pet let trudi, da bi začeli z osnovnim tečajem za varjenje, vendar doslej ni bilo zaželenih uspehov, kljub temu, da so za to dani vsi pogoji; potrebna je le odobritev za začetek takšnih tečajev na Jesenicah in v Celju.

Na letošnjem občnem zboru DIT je bilo precej govora o strokovni knjižnici. Zadnji čas je že, tako je rečeno v poročilu in tudi v razpravi, da se dokončno uredijo prostori za knjižnico, manjkati pa ne sme tudi študijski prostor. Nekaj pikrih besed je bilo izrečenih tudi na račun mlajše tehnične inteligence, ki se premalo zanima za bogato strokovno čtivo, ki je na razpolago v knjižnici.

V razpravi so sodelovali gostje in člani DIT. Ing. Torkar Janko je govoril o šoli za obratne inženirje. Po njegovem mnenju bo moral tudi jeseniški DIT povedati nekaj svojih misli o programu teh šol.

Sekretar podjetja, tov. Vovk Ivan, se je v svoji razpravi zlasti dolgo zadržal pri vzgoji mlajšega strokovnega kadra. Mladina je aktivna, le poučiti jo je treba, kajti ne moremo pričakovati, da se bodo ljudje sami izobraževali. Inženirji in tehniki se bodo morali v večji meri zanimati za sestavljanje učnih načrtov metalurške industrijske šole in drugih strokovnih šol, ki jih obiskuje mladina. Prav tako bo treba skrbeti za tečaje za visokokvalificirane kadre, za polkvalificirane in ostale delavce. Skrbeti bo treba, da bo vsebina teh tečajev ustrezala današnjim potrebam in zahtevam, kajti moramo se zavedati, da bomo kvalitetne izdelke izdelovali le takrat, ko bomo imeli dober strokovni kader.

V razpravi, ki je bila zelo živahna in razgibana, so sodelovali še ing. Marolt, ing. Nikolič, Ivo Ščavničar, Edi Cenček, Miro Noč, Berti Brun, ing. Vilman France, Odlasek Ciril, ing. Novak Jože in drugi. Govorili so o problemih strokovnega šolstva, o pomoči, ki naj bi jo v prihodnje v večji meri nudil DIT Klubu mladih proizvajalcev pri našem podjetju, kakor tudi o organizacijskih vprašanjih. Večkrat je bilo

poudarjeno, da bo treba v prihodnje poživiti delo posameznih sekcij DIT, k sodelovanju pa naj bi pritegnili tudi mlajše tovariše in jih seznanili s stanovskimi vprašanji DIT.

Uspešno delo DIT je v precejšnji meri ovirala adaptacija društvenih prostorov v Kazini, pričakujejo pa, da se bodo razmere izboljšale in da se bodo člani DIT v preurejenih društvenih prostorih počutili kakor doma.

Izvoljen je bil nov 10 članski upravni odbor DIT, ki bo pod vodstvom predsednika tov. Cirila Odlaska in tajnika ing. Franceta Vilmana zastavil vse sile in moči, da bodo v prihodnjem poslovnem letu izpolnjene vse naloge in na občnem zboru sprejete obveznosti.

Pepe Goflja ima besedo

Pa »Srečno!« po prvomajskem odhodu! Tako se mi je prilegal kot trinajsta plača. Skoda le, da s tistimi 25 % dobička nisem sam razpolagal čez praznike, ker jih je ta stara porabala.

Z vremenom smo pa imeli srečo, bolj kot s preskrbo. Bil sem na Poljanah, kamor že od nekdaj hodim za 1. maj. Pa ti zlomka niso imeli ne radenske, ne kokte, kaj šele da bi imeli pivo! Sploh je bil pravi triumf za vsakogar, ki je v prvomajski vročini prišel do požirka piva.

Jeseničani smo res poglavje zase. Lani smo se zaleteli v proslave in izlete, da je bilo potem več škode kot koristi, letos pa smo sklenili, da ga ne bomo tako biksali kot lani in nismo organizirali sploh ničesar. Enkrat nič — enkrat vse, pa zopet nič! Plakate smo sicer nabili vsepovsod in na njih napovedali izlete s kulturnimi programi, toda revež je bil tisti, ki je take kulturne programe po raznih izletniških točkah zaman iskal. Res smo bili potegnjeni za nos, kajti škripajoči meh in usmiljenja vredni pijanci s »ta zelenim« do grla, to res da še ni program, kaj šele kulturni. Blagor tistim, ki so videli vsaj kak pretep. Res je na Jesenicah klavarno. Zlasti ob praznikih. Včasih smo še zmogli kak kolektivni izlet, zdaj nam je pa že vse odpovedalo. Nasvetoval bi našim vodilnim možem, naj se sem in tja spomnijo predvojnih prvomajskih izletov, pa jim bo nemara le padlo v glavo, da bi bilo dobro delavcu za njegov praznik nuditi kaj več. Če bo tudi drugo leto naš praznik tako klavarno, se že vnaprej javim za dežurnega v tovarni. Bo vsaj čas minil. Če že godrnjam, naj pogodrnjam še malo. Čez praznike je zato še večji dolgčas, ker marsikak vodilni mož rad pozabi na kolektiv, ker je pač prišel do položajčka, ki mu je

počenjal. Tako je bilo vselej z njim. Pijanost ga je skoro vedno iztrgala stvarnosti in se spreminjala v neke vrste delirij. Kar je uganjal v takih delirijih, je zvedel šele pozneje od drugih.

»Ali ga bomo?« ga je odgovorila gruča, ki se je zbrala v bližini Ferjanove gostilne, in se stalno večala.

»Da, da,« je kakor navadno odgovoril Fric in zavil v gostilno.

Ko je vstopil ga ni nihče pozdravil.

— Seveda, Trojarjeva družina, — si je rekel in se ni menil zanjo. Kljub temu pa mu je pogled obstal na človeku, ki je sedel poleg Trojarja. Bil je velik, širokopleč, z močnimi rokami, ki so govorile, da je mož delavec, vajej prej ko ne kovaškega kladiva. Domačin pa ni bil. Bil je tujec, pravo nasprotje Trojarju, ki je s svojo postavo in s svojimi ozkimi nežnimi rokami poleg tega moža zgledal skoro gosposko.

Fric Rouard se ni mudil ob teh obrazih. Pogled mu je zaplaval skozi okno. Začudil se je. Na cesti je zagledal močne orožniške patrulje.

— Odkod se je vzelo toliko orožnikov? — se je začudil.

Okno je bilo odprto. Od časa do časa je planil skozenj smeh, podoben zaničljivemu krohotu. Tistih, ki so se smejali, pa ni bilo videti.

V gostilniško sobo je vstopil naglo delavec. Rouard je spoznal Pajerjevega soseda.

»Bolje, da se umaknemo,« ga je slišal Fric. Drugega pa ni razumel, kajti delavec je Trojarju govoril tiše kakor prvi stavek. Vide! je samo, da ga je delavec med pogovorom pogledal. In istočasno ga je pogledal Trojar.

Sta se menila o njem?

Mogoče.

Toda zakaj?

»Ne bodi malodušen!« je govoril Trojar delavcu na glas, kakor bi hotel, da bi ga Fric slišal. »Pijancev se ne bojim. Tudi župnika ne. Ljudem bo Mihec povedal, kar jih boli. Razumeli ga bodo in poslušali. Delavci so in spoznali bodo, da jih lahko le delavska organizacija obvaruje pred samovoljnim izkoriščanjem s strani tovarne. Začutili bodo potrebo boja za svoje pravice. Sami bodo zapodili pijance, ki so prišli razgrajati...«

Ni še končal, ko je v sobo navalila gruča razgrajavev.

»Ali še ne bomo začeli?« so vpili.

»Sedite,« jim je mirno rekel Trojar.

»Kaj bi sedli! Ven pridi pridigati!« je hripavo zaklical nekdo.

»Ne bom pridigal,« je rekel Trojar.

»Zakaj pa si potem sklical shod?« se je oglasil prejšnji.

»Da se bomo pogovorili, kar nas žulji...«

»Tudi tebe kaj žulji?« se je zasmejal nekdo. »Pa ne da bi te ožuljila šivanka?!«

Krohot je napolnil gostilniški prostor, ki se je vedno bolj polnil s posmehljivimi obrazi. Tudi ti so zahtevali:

»Še ne bomo začeli?«

»Potrpajte še nekaj minut,« jih je umiril Trojar.

»Potem ne bomo do kosila gotovi... Babe nas bodo zmerjale!« so vpili.

Padali so še drugi vzkliki, dokler se končno Trojar ni povzpел na stol. Vihar se je pomiril. Od vsakdanjih skrbi in bede razorani obrazi so se zazrli v drobnega krojača. Toda ko je zadihal, da bi spregovoril, so se zlobno spachi.

»Sodrug!« je začel Trojar.

»Kakšni verniki pa so to?« je padel vzklik.

»Satanovi!« mu je odgovoril drugi.

»Mir! Poslušajmo!« so zahtevali nekateri iz radovednosti, kakšen nauk jim bo Trojar oznanil. In res je za nekaj trenutkov napolnila izbo tišina. Trojar je lahko nadaljeval.

»Sodrug? Tako se med seboj kličejo organizirani delavci, ki so spoznali, da je delavec prav tako človek kakor gospod...«

»Torej mi nismo ljudje? Ne zmerjaj nas, šivankar!«

Odziva na ta vzklik ni bilo. Razgrajače je premagala radovednost in vzklik je zamrl v tišini, v katero je zazvenel Trojarjev glas.

»Tam, kjer so velike fabrike, so se mnogi delavci združili v organizacijo in od tedaj so si življenje v marsičem izboljšali. Uklo-nili so samovoljnost lastnikov, da bi jim po mili volji trgali zaslužek. Spoznali so, da je delo delavčeva lastnina in če ga zaenkrat še mora prodajati fabrikantom, zahteva zanj pravično plačilo. O tem vam ne bom govoril jaz, marveč...«

»Seveda ne!« ga je prekinil vzklik. »Kako naj šivankar ve, kaj je delo! Železo ni sukno, da bi ga šival!«

Trojar se ni pustil motiti. Nadaljeval je:

»Sodrug Mihevc (pokazal je na visokega, širokoplečega moškega) vam bo govoril o tem. Delavec je. Kovinar kakor vi...«

Pogledi s so precenili človeka, o katerem je govoril Trojar.

»Povedal vam bo, kaj so delavci, drugod dosegli s svojo organi-zacijo in mislim, da boste tudi vi spoznali, če boste mislili s svojo glavo, potrebo po organizaciji. Samo s svojo glavo boste morali mi-sliti in ne kakor doslej, ko so mislili za vas drugi...«

»Za norce nas ima!« je padel vzklik.

Zdaj ni bil več osamljen.

»Kakor da je bolj pameten od nas!«

»Satan govori iz njega!« je zavreščal nekdo, ki so ga prsti že preveč srbeli.

»Nikogar nimam za neumnega,« je Trojar mirno odgovarjal na vzklike. »Če bi vas imel, bi vas ne vabil na zborovanje in vam ne govoril o stvareh, ki bodo v vas prižgale spoznanje...«

»Ki nas bodo pahnile v peklenski ogenj! V večno pogubljenje!«

Nekateri so se pokrižali. Trojar pa je rekel:

navrgel za silo kako »Lambretico« ali pa tudi Fiat 600, potem pa hajd na izlet brez kolektiva. No, počakajmo drugega leta, da bomo videli v kakšno skrajnost bomo takrat padli.

»Sparanje« je pa le zaleglo. Avto-mobilov je bilo precej manj po cestah, zlasti tistih z »gajžlami«. Zato je pa nas doletela druga »gajžla«, — podra-žitev. Sam ne vem, kje se bo to usta-vilo. Cene mesu gredo gor kot toplo-mer na soncu. Zdaj rožljajo okoli vogala že kar s podražitvijo moke. Pivo je tudi zlezlo že na 100 din za liter. Ker se pa pri vročini predmeti raztezajo, se utegne to ubogo naše pivo še bolj »dvigniti!« Ne bi bilo slabo, če bi v eni prihodnjih števil-k dali recept, kako se skuha dobra in cenena domača šabesa. Baje so na Koroški Beli gospodinja pogruntale, da se iz regratovih cvetov da pripraviti žlahtna kapljica. Podražitev vsakega prvega na novo oplazi uboge abonente po menzah, saj kaže, da bodo v krat-kem plačali preko 6000 din za tisto pičlo, nezabeljeno in enolično mene-štro. Pa nas ne zanima toliko, kaj jemo, temveč bolj kaj in koliko de-lamo. Zaradi vsega tega je moja žena Raglja kot sršen in je zato bolj pa-metnej, da tukaj preveč ne pišem o njej.

Le to naj še povem, da sem se pre-sneto razjezil, ko sem v statističnem priročniku bral tisto o povprečnem zaslužku. Posvetilo se mi je, da raču-namo takole: jaz zaslužim 10.000 din, ti pa 50.000 din, skupaj torej zasluživa 60.000 din. Torej znesa moja plača v povprečju 30.000 din!!

Juhej! Pa »Srečno!«

Pepe Goflja 1. r.

KULTURA IN PROSVETA

Živahna razprava o amaterski prosvetni dejavnosti v jeseniški občini

V nedeljo dne 27. 4. 1958 so se v stranskem prostoru novega kulturnega doma na Hrušici pri Jese-nicah zbrali delegati in gostje IV. redne letne skupščine Sveta Svobod in prosvetnih društev ob-čine Jesenice.

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev se je odločil, da bo organiziral letne skupščine vsako leto v drugem kraju naše občine. Letos so to nalogo prevzeli člani DPD Svobode s Hrušice, ki so v ta namen vložili precej truda, saj so lepo uredili pro-stor v nedograjenem kulturnem domu.

Ob začetku skupščine so člani mladinskega me-šanega pevskega zbora s Hrušice zapeli Interna-

cionalo in še dve pesmi, nato pa so delegati izvolili delovne organe skupščine.

Svet Svobod in prosvetnih društev je v letošnjem letu pripravil kar tri poročila iz področja amaterske prosvetne dejavnosti. O izobraževanju odraslih je poročal predsednik Izobraževalnega sosveta in vodja izobraževalnega centra na Jesenicah, tov. Jože Varl, o razvoju, problemih in težavah na področju vokalne in instrumentalne glasbe pa tov. Žen Ivan, medtem ko je zbrane delegate in goste seznanil z delom igralskih družin in dramskega sosveta tov. Janez Svoljšak.

Poročila so bila skrbno pripravljena, vsebovala pa so vrsto problemov, s katerimi imajo sleherni dan opravka naši aktivisti v Svobodah in prosvetnih društvih. V poročilu tov. Jožeta Varla je bilo pou-darjeno, da smo kljub vsem težavam dosegli določen napredek pri izobraževanju odraslih. Ustanovljen je

Delegati skupščine Sveta Svobod razpravljajo o izobraževanju odraslih in drugih problemih amaterske prosvetne dejavnosti

Foto:
Torkar

bil Izobraževalni center, ki se je že uveljavil v vseh krajih naše občine. Omenjeni center vodi administrativno šolo na Jesenicah, organizira cikel predavanj za starše, poleg tega pa še predavanja vzgojne in poljudne vsebine, kakor tudi seminarje in tečaje za poučevanje tujih jezikov.

Predavanja so zelo lepo obiskana na Jesenicah, veliko zanimanje za predavanja »Šola za starše« pa vlada v Kranjski gori, na Dovjem, v Ratečah, na Hrušici, Javorniku, v Žirovnici in na Jesenicah.

Predavanj je bilo doslej 93, poslušalcev pa 8.814. Izobraževalni center s svojim delom še nadaljuje, tako da se bo število predavanj in poslušalcev še povečalo. Veliko zanimanje je med delegati in gosti skupščine vladalo tudi za poročila predsednikov glasbenega in dramskega sosveta. V obeh poročilih je bila zajeta obširna problematika, ki je zanimiva predvsem za glasbene in dramske sekcije v Svobodah in prosvetnih društvih. Znano je, da že nekaj let primanjkuje režiserjev, pevovodij in dirigentov. Pomoči pričakujemo od glasbene šole, ki bi morala že v letošnjem letu odpreti oddelek za vzgojo pevovodij in dirigentov, vendar vse kaže, da bo omenjeni oddelek začel z delom šele v jeseni.

Nekaj podobnega je tudi z režiserji. O statusu novega Čufarjevega gledališča je bilo že veliko povedanega, vendar se je tudi v tem primeru na Jesenicah nekaj zataknilo. Pravilnik Čufarjevega, to je dosedanjega Mestnega gledališča, je že pripravljen, le občinski odborniki ga bodo morali še na prihodnji seji potrditi. Kakor je predstavnik Mestnega oziroma Čufarjevega gledališča povedal, so se člani gledališkega kolektiva včlanili v Svobode in prosvetna društva, odločili pa so se tudi, da bodo odslej bolj pogosto gostovali v krajih naše občine in nudili v okviru danih možnosti pomoč članom igralških družin na podeželju.

Iz poročila o dejavnosti naših igralških družin je bilo med drugim razvidno tudi to, da imajo vodje

in režiserji teh družin v marsikaterem kraju težave pri izbiri odrskih del. Marsikje se odločijo za dela, ki sodijo med staro šaro (»Drzni plavač« na Blejski Dobravi), ali pa uprizarjajo dela, ki so zanje spričo pogojev pretežka. Tudi na operete nismo pozabili, kljub temu, da je bilo o njih že veliko napisanega in povedanega. (Zdavnaj bi morali vedeti, da le-te nimajo prav nič skupnega z vzgojo ljudi na podeželju. Op. p.).

Tako živahne razprave na posvetovanju ali skupščini že dolgo nismo slišali. Delegati in gostje so v svojih razpravah dopolnjevali poročevalce, vsi pa so se strinjali z zahtevo po ustanovitvi oddelka za vzgojo pevovodij in dirigentov pri glasbeni šoli in za ustanovitev prosvetnega servisa pri Čufarjevem gledališču, ki naj bi nudil pomoč igralskim družinam od Rateč do Žirovnice v vseh možnih oblikah.

Šport

1958
NA JESENICAH —
TOKRAT V MALO DRUGAČNI LUČI

Vsi ljubitelji športa na Jesenicah pa tudi izven ožjih občinskih meja z zanimanjem spremljajo uspehe jeseniških športnikov, povečujejo njihove storitve, se navdušujejo nad njimi; so pa tudi taki, ki jih še taki uspehi kovinarskih športnikov ne vržejo iz tečajev ravnodušnosti. Toda le malokdo, razen športnih delavcev, pozna še drugo plat, ki pa še zdaleč ni tako prijetna kot prva. Kdor se je hotel o tem prepričati, je šel na plenum ŠD Jesenice, ki je bil 6. maja 1958 pri Jelenu. Iz referatov, ki sta jih podala predsednik ing. Čizman in sekretar Božič, je bilo slišati tole: Športna dejavnost na Jesenicah je v primerjavi z lanskim letom narastla. Mladi ljudje se vključujejo v vrste športnikov iz dneva v dan in tako število aktivnih športnikov neprestano raste.

Danes je na Jesenicah nič manj kot 1056 aktivnih športnikov, kar je za naše mesto lepo število. Vsi ti športniki delujejo v najrazličnejših sekcijah, nogometu, hokeju, kegljanju, namiznem tenisu, smučanju itd. Vsa ta društva vodi 172 odbornikov, kar je v primerjavi z ostalimi društvi v naši občini maksimum aktivnega članstva.

Da šport krepi telo in duha, je že stara resnica. Da na Jesenicah na tisoče ljudi uživa in se razvedri po svojem naporu delu v tovarni, na najrazličnejših športnih prireditvah, je dejstvo, ki mu verjetno nihče ne oporeka. Toda ne. Naj se sliši še tako čudno, res je pa le, da so doslej na Jesenicah občinski možje imeli kaj malo razumevanja za to, da bi materialno podprli prizadevanje nešteti in požrtvovalni funkcionarjev. Njihovo delo, ki izvira iz čistega idealizma, nima tiste cene, kot delo drugih družbenih funkcionarjev ali članov, ki svojo dolžnost odpravijo s tem, da pridejo nekajkrat na leto na sestanek. Zato ni čudno, da je dotek vodilnega kadra vedno šibkejši, kar posebno občutijo v Partizanu. Čas bi že bil, da se tak odnos do športnih delavcev popravi, kajti drugače bo šlo vse vse po zlu. Zamislite si, kako bi bilo, če bi teh dobrih tisoč ljudi, ki prebijejo precej prostega časa na raznih športnih igriščih in dvoranah, prepustili ulici. Namesto da bi postali vzorni in skrbni delavci, bi posedali po gostilnah in se izgubljali v tegobah vsakdanjega življenja. Dosti ni manjkalo, pa bi se to zgodilo.

V začetku letošnjega leta so usahnili vsi finančni viri in ŠD Jesenice je stalo pred dejstvom, da bo moralo razpustiti društvo, ali pa dobiti kje denar. Člani odbora ŠD Jesenice so razložili položaj predsedniku ObLO tov. Trevnu in komitetu ZKS, ki sta razumela položaj, v katerega je zašlo društvo in obljubilo pomoč v mejah možnosti. Treba pa bo urediti vrsto drugih stvari. Ljudski odbor je upravi črtal iz proračuna postavke za vzdrževanje športnih objektov. Društvo denarja nima, torej bo športni park prepuščen počasnemu propadanju, kolikor ga ne bodo reševali posamezni iznajdljivi funkcionarji. Toda vse ima svoje meje. Treba bo urediti ograjo, predvsem na tej strani, kjer je hokejsko igrišče. Izračunali so, da je letos samo hokejsko društvo utrpelo blizu 500.000 dinarjev škode, ker so ljudje uhajali skozi ograjo na igrišče.

Nikarte misliti, da jeseniški šport živi izključno od podpore ObLO. S tistim denarjem (1.200.000 din) se da bore malo narediti. Finančno krizo rešujejo iznajdljivi odborniki sami z raznimi prireditvami, tombolami, oglasi, prospekti in izdelavo športnih artiklov. Sicer je to paradoks, pa vendar včasih odgovorni športniki premišlujejo, ali je na kakšni tekmi bolje zmagati, ali ne. Zgodi se lahko, da se moštvo plasira naprej v ligo, s tem v zvezi pa se pojavi vprašanje denarja... Čudno, ali ne?!

Jeseniški športniki so v pretekli sezoni imeli 346 tekmovalnih doma in v tujini. Najuspešnejši je bil hokej klub Jesenice, ki je nadmočno osvojil naslov državnega prvaka za leto 1958 in zabeležil nekaj pomembnih mednarodnih zmag (Jesenice - Scoiattoli, ital. drž. prvak v letu 1956 — 4:3, Jesenice - Einheit Berlin 10:9 in Jesenice - repr. Madžarske 7:2). V močni mednarodni konkurenci so se preteklo sezono odlično uveljavili kegljači na ledu, ki so na evropskem prvenstvu zasedli 3. mesto z istim številom točk kot zmagovalci in jih je le malo slabši količnik postavil na 3. mesto. Bili so največje presenečenje letošnjega evropskega prvenstva. Moštvo so sestavljali: Janežič Janez, Klinar, Gerdej in Koblar. Tudi na II. medn. turnirju na Jesenicah se je ista ekipa plasirala pred domala vso evropsko elito. Prihodnje bo treba malo več pozornosti posvetiti tudi državnemu ekipnemu prvenstvu. Tudi smučarski šport doživlja regeneracijo. Vse kaže, da bodo Klinarji, Lakota, Čop, Zugovitz, Kobentar, Slivnik in Zajc zopet vrnil ugled tej nadvse lepi športni panogi.

Lepe mednarodne uspehe so želi tudi sankarji, čeprav ob slabših pogojih kot njihovi tekmeci.

Kegljači so si s 5. mestom na prvenstvu LRS zagotovili vstop na državno prvenstvo, Šlibar pa je s svojim drugim mestom in odličnim rezultatom na prvenstvu LRS častno zastopal matični klub.

Tudi igralci namiznega tenisa so si priborili vstop v I. ligo, toda če ne bodo resno delali, se bodo od nje kmalu poslovili. Kvaliteten vzpon je opaziti tudi pri ženski ekipi košarkarice na Jesenicah. V družbi najboljših slovenskih košarkaric so na republiškem prvenstvu Slovenije osvojile 2. mesto in dokazale, da so trenutno med najboljšimi v Sloveniji. Z marljivo vadbo pa bodo lahko prišle še dalj. Tudi moška odbojka se je lani uvrstila na 3. mesto republiške lige, čeprav fantje delajo v težkih pogojih.

Ostali športi: kajak, balinanje in tenis pa le bolj životarijo in bo treba tudi tu drugače zastaviti delo.

S. B.

Košarkarice z Jesenic v borbi pod Košem. V zadnjem času so premagale tekmovalke ljubljanskega Odreda, uspešne pa so bile tudi proti tekmovalkam iz Celja in Maribora, tako da so trenutno na prvem mestu v republiški košarkarski ligi

ASFALTN O KEGLJANJE

Tudi v letošnjem ekipnem republiškem prvenstvu v asfaltne kegljanju je zaslužen osvojil prvo mesto kranjski »Triglavl«, ki je vodil ves čas tekmovanja. Tekmovali so s 6 krat 200 lučajev mešano v mednarodnem slogu s 4 nastopi (na Jesenicah, v Mariboru, v Ljubljani in Kranju). Jeseniško moštvo je v zelo močni konkurenci zaslužen zasedlo 5. mesto (med 14 nastopajočih ekip iz Slovenije). Vsekakor je to lep uspeh naših kegljačev, ki so si s tem uspehom priborili nastop na državnem prvenstvu FLRJ, ki bo meseca junija v Zagrebu.

SANKAČI

Tudi v letošnji zimski sezoni so se naši sankarji zelo uveljavili. Osvojili so naslov REPUBLIŠKEGA PRVAKA s tekmovalnimi sanmi. Med člani je zmagal Horvat Stane, med članci Pšenica Marija, med mladinci Vesel Zdenko, med mladinkami pa Fon Jožica, vsi z Jesenic.

Na III. mednarodni prireditvi za pokal mesta Jesenic so zmagali Jeseničani: Horvat Stane, Ulčar Milan, Klemenc Peter, Fon Jožica, Ulčar Julij. Tudi drugo mesto so osvojili Jeseničani. Nastopilo je 78 tekmovalcev.

Na meddruštvenih tekmah v Idriji, ki so bile 31. I. 1958, so osvojili prehodni pokal Jeseničani. Osvojili so tudi Lazarjev pokal v Bohinju in pokal mesta Tržiča. Na mednarodnem tekmovanju za prvenstvo Avstrije je ekipa mesta Jesenic zasedla častno prvo mesto. Skupno so prejeli v letošnji sezoni 8 pokalov. Obenem so izvedli 31 sindikalnih tekem Železarne. Vsekakor je to ogromen uspeh naših mladih sankarjev, ki so se uveljavili ne samo v naši republiki, temveč že tudi v inozemstvu.

PREKLIC

Preklicujemo veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v železarno, ki se glasijo na naslednja imena:

Grm Ciril, valjarna 2400, Muhvič Ivan, plavž, Kos Alojz, promet, Lipovec Ciril, Javornik II.

POPRAVEK

V 4. številu Železarja se je na strani 99 pri članku »Moji spomini na predvojno delo naših ilegalcev« vrnila neljuba tiskovna pomota. Stavček v drugem stolpcu bi se moral pravilno glasiti: Poleg omenjenih tovarišev so se **pri Jelenu** (in ne pri Jelendolu, kakor je bilo pomotoma zapisano) zelo pogosto zbirali tovariši, ki še živijo...

ZAHVALA

Ob nenadni in težki izgubi

ŠMIDOVE MAME

se iskreno zahvaljujemo vsem sostanovalcem, znancem, sorodnikom ter prijateljem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Prav iskreno zahvalo izrekamo dr. Nosetu in dr. Čehu Milanu za trud in prizadevanje, da bi ji olajšala trpljenje.

Zahvaljujemo se vsem množičnim organizacijam terena Javornik, kakor tudi Francki Malenškovi in tov. Noč Martinu za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Iskreno zahvalo dolgujemo godbi iz Javornika in pevcem jeseniške Svobode, prav tako pa tudi darovalcem vencev in cvetja.

Zalujoči: mož Jakob, sinovi Ludvik, Franci, Lado, Mirko, Polda in Dani z družinami.

ZAHVALA

Ob težki izgubi ljube mame

ALOJZIJE MENCINGER

se zahvaljujemo vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti in ji darovali vence in cvetja ter sočustvovali z nami. Iskreno se zahvaljujemo tudi dr. Milanu Čehu za njegovo pomoč in pevcem za žalostinke.

Zalujoči sinovi in hčerke z družinami

ZAHVALA

V visoki starosti 79 let nas je za vedno zapustil naš dobri oče in stari oče

ŽVAB ANTON

Zahvaljujemo se vsem prijateljem in znancem, ki so nam v dnevih težke izgube stali ob strani in nas tolažili. Iskreno se zahvaljujemo zdravnikom: dr. Jenku, dr. Sajovicu, dr. Nosetu, dr. Višnarju in dr. Čehu za nudeno pomoč v času njegove dolgotrajne bolezni. Lepa hvala vsem darovalcem vencev in cvetja in vsem, ki so pokojnega očeta spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča hčerka z družino

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega moža in očeta

RESMAN RUDOLFA

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem, sosedom in sorodnikom za izraženo sožalje, kakor tudi za številno spremstvo na pokopnikovi zadnji poti.

Iskrena hvala primariju dr. Hafnarju in osebju jeseniške bolnice za lajšanje trpljenja v času dolgotrajne bolezni.

Zahvaljujemo se tudi pevcem in godbi DPD Svobode Javornik za pesmi in žalostinke ob pokopnikovem pogrebu.

Zalujoči: žena Cilka, sinova Branko in Božo, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki in nenadomestljivi izgubi mojega dragega moža in ljubljene očka

JANEZA ŠOBERL

dolgujem posebno zahvalo jeseniški godbi za požrtvovalno skrb, organizacijo in pomoč, ki nam jo je nudila. Enako se zahvaljujemo tudi godbi Javornik in Hrušica, pevcem in vsem darovalcem prelepih vencev, našim malčkom I. razreda osnovne šole ter tov. Bregantovi.

Prav iskreno zahvalo pa smo dolžni tov. Žmitku za sočutne in tolažilne besede, kakor tudi obratovodji Ravniku in njegovim sodelavcem za velikodušno denarno pomoč.

Najlepša zahvala tudi vsem sostanovalcem, ki so nam stali vedno ob strani, prav posebno še družini Fonovi, Dežmanovi in tov. Talarjevi ter vsem številnim prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena, hčerka in sinček, sestri in brat

ZAHVALA

Ob smrti dobrega moža, starega očeta in brata

PAVLA JESIHA

se najiskrenejše zahvaljujem vsem, ki so pomagali lajšati, mu trpljenje, zlasti zdravnikom, ki so storili vse, da bi ga ohranili pri življenju, med njimi predvsem dr. Višnerju in dr. Noseju. Dalje se zahvaljujem vsem prijateljem, znancem, sorodnikom, godbi, pevcem za ganljive žalostinke, kakor tudi sodelavcem, govornikom, organizacijam in vsem ostalim za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Zalujoča rodbina in sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki in nenadomestljivi izgubi naše ljubljene mame, stare mame in dobre žene

KATARINE ŠPORN

se iskreno zahvaljujemo primariju dr. Brandstetterju in vsemu strežnemu osebju na internem oddelku jeseniške bolnišnice za vso skrb in lajšanje trpljenja v času njenih zadnjih dni.

Iskrena hvala tudi sosedom in vsem, ki so pokojnico spremili na njeni zadnji poti.

Mož Ivan Šporn, sin Zdravko z družino, hčerka Vlasta z družino, hčerka Zora z družino in ostalo sorodstvo.

REŠITEV KRIŽANKE 1. MAJ

Vodoravno: 1. in 61. Naj živi prvi maj, praznik delovnih ljudi, 15. otori, 16. sli, 17. teran, 18. slad, 19. Stana, 21. gin, 22. Č(op) Matija, 23. Nen, 24. branitelj, 26. pra, 27. I(van) T(avčar), 28. Pad, 29. Itaka, 30. Sand, 31. pelin, 33. IKI, 34. polka, 35. KARITAS, 37. apartma, 39. kokon, 40. vas, 42. Avala, 44. amen, 45. salto, 47. aga, 38. ZB, 49. vat, 50. Valdoltra, 52. par, 53. K(och) R(obert), 54. len, 55. operi, 56. Kepa, 57. marka, 59. ris 60. Karat, 61. gl. 1.

Navpično: 1. Nosnik, 2. atlet, 3. Joan, 4. žrd, 5. II, 6. ista, 7. plani, 8. riniti, 9. I(vo) T(ijardovič), 10. megla, 11. Arij, 12. Jan, 13. p. n., 14. armada, 19. srdit, 20. ataka, 22. črnka, 24. balin, 25. ekipa, 26. palma, 28. peron, 30. Sotla, 31. paket, 32. naval, 34. Praga, 35. komar, 36. saldo, 38. Avari, 39. Kavkaz, 41. stoprv, 43. obrati, 45. sanke, 46. olein, 38. zapad, 50. Verd, 51. trsi, 52. Paru, 54. lak, 56. kaj, 57. mi, 58. al, 60. KL.

Železar — Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice. Maj št. 5. Leto VII. Izdaja tovarniški odbor sindikalne podružnice ŽJ. Odgovorni urednik Vovk Živan, Industrijska cesta 6. Ureja uredniški odbor: Dolinar Andrej, Pintar Anton, Saksida Ivan, Budja Milan, Varl Jože, Treven Franc, ing. Marolt Milan, Noč Miro, ing. Sešek Pavle, Tori Ljubo, Žagar Edo, Stare Marjan. Naslov uredništva: Uredništvo »Železarja«, Tehniški muzej Železarne Jesenice, telefon 271. Dopise in fotografije pošljite na naslov uredništva do vsakega 10. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Tiskala tiskarna »Gorenjski tisk« v Kranju. Klišeje izdelala klišarna »Gorenjskega tiska« v Kranju. — Naslovna in zadnja stran ovitka sta delo akademskega slikarja J. Torkarja. Fotografijo na naslovni strani je izdelal Slavko Smolej.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]